

ZAKON O UMEŠČANJU NAPRAV ZA PROIZVODNJO ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

1. RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Republika Slovenija (RS) je skladno s pravnim okvirom EU zavezana dosegati cilje na področju obnovljivih virov energije (OVE). Cilj RS do leta 2020 je bil 25 % OVE v končni porabi energije, s sprejemom Nacionalnega energetskega in podnebne načrta (NEPN) pa je RS zavezana doseči cilj vsaj 27 % do leta 2030. Ti cilji se bodo s posodobitvijo Direktive o spodbujanju uporabe energije iz OVE¹ v okviru paketa »Pripravljeni na 55«² še zviševali, približati pa se jim je treba tako zaradi mednarodnih zavez kot tudi zaradi realnih posledic ne-ukrepanja na okolje. Vojna v Ukrajini je v EU dodatno spodbudila potrebo po čimprejšnjem prenehanju odvisnosti od uvoza fosilnih goriv iz Rusije, zato bo v kratkem cilj na ravni EU neprimerno višji (vsaj dvakrat v primerjavi z letom 2020), kar se bo prelilo tudi v nacionalne cilje OVE, pri čemer gre pričakovati, da bi lahko bil primerni ocenjeni cilj za RS 40 – 45 % do leta 2030. To je skoraj dvakrat višje od cilja za leto 2020, ki ni bil dosežen, kar je RS že vodilo v to, da smo manko morali dokupiti prek statističnega prenosa (strošek je bil cca 5 mio EUR), v prihodnje pa bi nedoseganje ciljev OVE RS lahko stalo ne desetine milijonov EUR letno. Ta sredstva bi lahko vlagali v investicije v OVE v Sloveniji, kar bi poleg koristi za okolje prineslo koristi tudi za gospodarstvo (razvoj panoge, nove delovne mesta).

Glede na navedeno je Evropska komisija (EK) v maju 2022 predlagala akcijski načrt REPowerEU³, v katerem predlaga sveženj ukrepov za pospešitev energetskega prehoda, ki je zaradi velike odvisnosti od ruskega plina postal še bolj nujen. Nujnost učinkovite rabe energije in prehoda na OVE je tako poleg okoljske dobila novo dimenzijo, ki je po prioritetah višje kot kadarkoli prej – to je samooskrbnost. Glede na to, da države članice EU praktično nimajo lastnih virov fosilnih goriv (oz. je količina le-teh zanemarljiva) sta oskrba prebivalstva in delovanje gospodarstva pretežno odvisna od uvoza energentov, kar se je v zadnjem času (predvsem spričo vojnih razmer) pokazalo kot izjemno problematično in zaskrbljujoče. To težavo je mogoče rešiti zgolj z izgradnjo lastnih proizvodnih virov iz OVE v najkrajšem možnem času, ki bodo – kljub relativno visokim začetnim investicijam – sčasoma zagotavljali električno energijo po nižjih cenah kot elektrarne na fosilna goriva.

Glede na nujnost čimprejšnje postavitve naprav na OVE, EK kot prioritetno in ključno izpostavlja proizvodnjo električne energije z izrabo energije sonca (ti. sončne elektrarne (SE), tudi fotovoltaika), saj gre za tehnologijo, ki ima minimalne vplive na okolje (sploh če se postavlja na obstoječih grajenih površinah), je v javnosti visoko sprejemljiva, projekti so tehnično najhitreje izvedljivi in nenazadnje tudi cenovno ugodni (v zadnjem desetletju se je cena tehnologije znižala za cca 82 %). Cilj strategije »EU Solar Energy Strategy« (ki je del omenjenega načrta REPowerEU) je do leta 2025 v EU zagotoviti več kot 320 GW fotovoltaične

¹ Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (UL L št. 328 z dne 21. 12. 2018, str. 82)

² Ang. »Fit for 55« je paket sprememb EU zakonodaje, ki vsebuje revizijo EU zakonodaje na področju podnebja, energije in prometa, da bi sedanje zakone uskladila z ambicijami za leti 2030 in 2050, vsebuje pa tudi številne nove pobude. Več o svežnju: <https://www.consilium.europa.eu/sl/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

³ Vsi dokumenti so na povezavi: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3131

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

solarne energije (kar je skoraj dvakrat več kot leta 2020), do leta 2030 pa skoraj 600 GW zmogljivosti.

EK izpostavlja, da velik potencial predstavlja tudi izgradnja vetrnih elektrarn (VE), ki zagotavljajo relativno stabilen vir energije, kar je zelo pomembno upoštevajoč nestanovitno proizvodnjo iz OVE, ki je problematična z vidika delovanja omrežja in zanesljivosti. Poleg tega se je sprejemljivost VE v javnosti zelo povečala, predvsem spričo naprednejših tehnologij in učinkovitih omilitvenih ukrepov.

EK ugotavlja, da so ključne ovire za OVE vseh držav članic praktično enake: v prvi vrsti so izpostavljeni dolgotrajni (večletni) in kompleksni administrativni postopki umeščanja v prostor in dovoljevanja, pri čemer naj bi se postavitve naprav na OVE prednostno spodbujala na umetnih površinah, kot so strehe, območja prometne infrastrukture, odlagališča odpadkov, industrijska območja, degradirana območja, rudniki, umetna vodna telesa, umetna jezera ipd. Ob tem EK izpostavlja predvsem pomen večjih SE (ti. »utility-scale«), ki bodo ključnega pomena za nadomestitev fosilnih goriv s potrebno hitrostjo, za kar je potrebna »večnamenska raba prostora«, tj. sočasna raba zemljišča za osnovno in energetska raba (npr. sočasna pridelava poljščin in proizvodnja električne energije).

Gre torej za vseevropski problem, ki smo ga dolžni nasloviti tudi v RS.

Poleg vsega navedenega je RS skladno z Načrtom za okrevanje in odpornost dolžna skrajšati postopke za izdajo dovoljenj za naprave na OVE in spodbuditi njihovo rabo, tako da sprejem predloga zakona predstavlja tudi predpogoj za črpanje sredstev iz Sklada za okrevanje in odpornost.

2. OBRAZLOŽITEV PRISTOPA K PRIPRAVI ZAKONA

Z namenom spodbujanja razvoja OVE je bila RS odobrena tehnična pomoč s strani EK – tj. projekt »RES Slovenija - Omogočanje uvajanja OVE v elektroenergetskem sektorju v Sloveniji«. Eden izmed ciljev projekta je identificirati in analizirati zakonodajne, upravne in izvedbene ovire za nadaljnjo uvajanje OVE in zagotoviti priporočila za odpravo ključnih ovir.

Ključni (prvi) korak je tako bil identifikacija ovir oz. težav, s katerimi se srečujejo tako organi kot investitorji.

V sklopu projekta je bilo organiziranih več delavnic in posvetovanj z deležniki (ministrstvi, elektrooperaterji, investitorji, nevladnimi organizacijami itd.), pri čemer je bil skupen zaključek posvetovanj, da bi se zastavljeni cilji glede umeščanja naprav na OVE najbolj učinkovito dosegli na način, da se pripravi en zakon (tudi na podlagi ugotovitev in z upoštevanjem priporočil projekta), ki bo posegal v vse zakone, ki vsebujejo določbe pomembne za uvajanje OVE, ki jih je potrebno prilagoditi.

V luči usmeritev EK in na podlagi ugotovitev projekta se s predlogom zakona urejajo naslednji vsebinski sklopi:

1. ureja se zahteva vzpostavitve območij prednostnega umeščanja OVE ter določajo nekatere posebnosti umeščanja OVE na teh območjih ter

2. posebnosti umeščanja prostorskega načrtovanja, celovite presoje in presoje vplivov na okolje in,

3. pod zakonsko določenimi pogoji se dovoljuje postavitve naprav na OVE tudi na območjih kjer obstaja velik neizkoriščen potencial, pa to do sedaj ni bilo mogoče (npr. fotovoltaika na protihrupnih ograjah avtocest, plavajoča fotovoltaika, agrovoltaika itd.).

3. OBRAZLOŽITEV PREDLAGANIH REŠITEV

3.1. DOLOČITEV PREDNOSTNIH OBMOČIJ ZA POSTAVITEV SE IN VE (»go-to areas«)

Eden izmed ključnih pogojev za učinkovito umeščanje SE in VE je določitev področij, ki bodo na podlagi predhodno izvedene študije prepoznana kot primerna za postavitve tovrstnih naprav. Pri tem gre za potencialne lokacije za razvoj takih projektov, ki so primerne tako z vidika potenciala sonca oz. vetra kot z vidika drugih, kot npr. okoljskih, omejitev (t.i. »go-to areas« oz. »prednostna območja OVE«).

Navedena območja je potrebno določiti s prostorskim aktom na državni ravni. Zakon določa, da bo vlada v skladu z Zakonom o urejanju prostora (ZUreP-3) na podlagi Strategije prostorskega razvoja Slovenije za ta namen sprejela »akcijska programa« za izvajanje omenjene strategije, ki jih bo potrebno upoštevati pri sprejemanju prostorskih izvedbenih aktov (s postopkom sprejemanja le-teh pa se mora začeti že z objavo osnutka akcijskega programa, sprejmejo pa se lahko sočasno z njim). Na teh območjih, so – v skladu s predlaganim tretjim odstavkom – **ministrstva, vsako za svoje področje, dolžna zagotoviti izdelavo strokovnih podlag za sprejem prostorskega izvedbenega akta za umestitev tovrstnih naprav, za katere vlada sprejme sklep, da so v državnem interesu.**

V primeru naprav, ki proizvajajo električno energijo iz sončne energije, že predlog zakona kot prednostna območja določa **sanirana območja nekdanjega izkoriščanja mineralnih surovin in površine večjih objektov** (objektov, katerih tlorisna površina presega 1000m²), še zlasti objektov na območju urbane poselitve in na objektih za kmetijsko proizvodnjo. Za te objekte je – enako kot je že v ZUreP-3 določeno za uredbo o prostorskem redu, da lahko vlada z uredbo določi obveznost postavitve in obratovanja tovrstnih naprav v primeru gradnje novega ali rekonstrukcije strehe obstoječega objekta. Obenem pa zakon vladi za objekte, katerih tlorisna površina strehe presega 1700 m² omogoča, da ob upoštevanju ustreznih kriterijev in smiselnih izjem in s pretekom ustreznega prehodnega obdobja določi tudi obvezo postavitve za obstoječe objekte.

3.2. POSEBNOSTI POSTOPKOV PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA IN DOVOLJEVANJA OVE

3.2.1. Posebnosti prostorskega načrtovanja

3.2.1.1. Umeščanja SE na območjih državnih prostorskih izvedbenih aktov (PIA)

Na območjih na katerih (1) veljajo ali (2) so v postopku sprejemanja že bili javno razgrnjeni državni PIA s področja prometne, energetske in vodne infrastrukture, zakon omogoča postavitve SE tudi, če v tem PIA niso bile načrtovane (torej brez načrtovanja v DPN in OP(P)N).

3.2.1.2. Prevzem ali ustavitve postopka prostorskega načrtovanja v primeru neaktivnosti prvotnega naročnika

V praksi so relativno pogosti primeri, ko se postopek umeščanja začne na iniciativo naročnika, ki je mali (zasebni) investitor, ki nato v postopku ne zagotavlja potrebne dokumentacije, zato postopki stojijo tudi več let. Zakon v takih primerih omogoča, da država ali drugi zainteresirani investitorji namesto njega nadaljujejo postopek sprejemanja prostorskega akta.

V tem delu se zakon smiselno uporablja tudi za sprejem občinskega prostorskega izvedbenega akta, s katerimi se načrtujejo naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije z nazivno električno močjo 3 MW ali več. Določena pa je tudi

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

dolžnost občine, da obravnavata pobudo investitorja za sprejem ali spremembo občinskega prostorskega akta, ki bi omogočila načrtovanje tovrstnih naprav.

3.2.1.3 Dolžnost proaktivnega sodelovanja ministrstev in nosilcev javnih pooblastil

Proaktivno sodelovanje ministrstev in mnenjedažalcev, je za časovno učinkovitost postopka sprejemanja prostorskega akta in njegovo vsebinsko kakovost bistvenega pomena. Za namen izboljšanja sedanjega stanja (ki je v veliki meri sicer problem organizacijskega pristopa) zakon določa imenovanje odgovornih oseb ter zaveze k njihovem proaktivnemu sodelovanju.

3.2.2. Posebnosti postopkov celovite presoje vplivov na okolje (CPVO)

3.2.2.1. Določitev časovnih okvirov za CPVO

Postopek CPVO je predpisan v ZVO-2 in ZUreP-3, ki ne urejata njegovega časovnega okvira. Zaradi nujnosti po čim hitrejši izvedbi OVE projektov zakon določa maksimalen časovni okvir za trajanje postopka CPVO v delu, na katerega lahko država vpliva in ni odvisen od ravnanj naročnika ali izdelovalca prostorskega akta.

3.2.2.2. Vpliv VE in SE na okolje v drugi državi članici

Skladno z ZVO-2, v postopku CPVO za plane, katerih izvedba bi lahko pomembno vplivala na okolje v državi članici, ministrstvo pošlje plan in okoljsko poročilo pristojnemu organu te države in ga zaprosi, da se v določenem roku odloči, ali namerava sodelovati v postopku CPVO (t.i. postopek »čezmejne CPVO«). Glede na to, da projekti VE, še posebej pa projekti SE, praviloma nimajo tovrstnega vpliva, se v zakonu vzpostavi domneva, da izvedba tovrstnih projektov ne vpliva pomembno na okolje v državni članici. Kadar pa ministrstvo oceni, da bi tak vpliv lahko obstajal, zakon, z namenom večje učinkovitosti in predvidljivosti določa pravila postopka (na primer fazo, ko se državo povabi k sodelovanju, vprašanje prevoda gradiv itd.).

3.2.2.3. Nepotrebnost ponovne izvedbe CPVO

Zakon določa, da se za spremembo PIA z namenom načrtovanja VE in SE za katerega je že bila izvedena CPVO, le-ta ne izvede ponovno, če so za načrtovane projekte predvidene spremembe prostorskih izvedbenih pogojev, ki pomenijo prilagoditev zadnjemu stanju tehnike

3.3. Posebnosti postopkov presoje vplivov na okolje (PVO)

3.3.1. Posegi v okolje, za katere je potrebno izvesti PVO

ZVO-2 in na njegovi podlagi sprejeta Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti PVO (Ur. l. RS, št. 51/14 s sprem., v nadaljevanju: Uredba) določata, za katere posege je (1) potrebno izvesti »predhodni postopek« (v katerem se ugotovi, ali je PVO potrebna, pri tem gre praviloma za manjše posege) ter (2) za katere je PVO obvezna (praviloma gre za večje posege ali za posege na bolj občutljivih območjih). Upoštevajoč relativno majhne vplive SE na okolje je trenutno postavljena meja za obvezno izvedbo »predhodnega postopka« postavljena pre nizko, zato se z zakonom zvišuje tako, da je primerljiva z mejo v Nemčiji. Poleg tega pa zakon na novo dodaja, da je PVO obvezna v primeru največjih večjih SE, za katere je po predlogu v vsakem primeru potrebno izvesti PVO, s čimer se dejansko skrajša trajanje umeščanja v prostor, saj »predhodnega postopka« ni potrebno izvajati.

Za VE meje za »predhodni postopek« in obvezno PVO ostajajo nespremenjene.

3.4. VZPOSTAVITEV »REGULATORNIH PESKOVNIKOV«

Raziskovanje možnosti pridobivanja (električne) in druge energije iz OVE je še vedno v razvoju in prihodnosti lahko pričakujemo nove tehnologije in pristope, katerih današnja zakonodaja še ne ureja. Dejstvo, da veljavna zakonodaja določenih inovativnih OVE projektov ne omogoča (saj gre za nekaj povsem novega) pomeni oviro za razvoj inovativnih tehnologij oz. pristopov, ki bi lahko v prihodnosti ključno prispevali k rabi OVE, zato se s predlogom zakona omogočajo t.i. »regulativni peskovniki«.

Za inovativne projekte s področja OVE, bo tako ob izpolnjevanju zakonskih pogojev mogoče dobiti odločbo, ki dovoljuje »regulatorni peskovnik«, katero bo izdalo ministrstvo, pristojno za energijo (po predhodni pridobitvi soglasja drugih pristojnih ministrstev in organizacij), ki bo časovno omejena in v kateri bodo natančno določeni pogoji in obseg dovoljenega odstopa od veljavnih predpisov izključno za namen izvedbe prijavljenega projekta.

3.5. OMOGOČANJE SE IN VE NA OBMOČJIH, KJER OBSTAJA NEIZKORIŠČEN POTENCIAL

3.5.1. uvedba »spremljajoče energetske rabe prostora za izgradnjo OVE« v določenih primerih

Zaradi eksponentnega večanja potreb svetovnega prebivalstva bomo v prihodnosti morali na enoto površine pridelati bistveno več in različnih končnih produktov, če želimo zadovoljiti vse naraščajoče potrebe. Zato moramo – skladno z usmeritvami EU - omogočiti rabo sočasno zemljišč tudi za druge namene (zakon to poimenuje »dopustna spremljajoča raba«), pri čemer je ključnega pomena, da primarni namen zemljišč ostane nespremenjen - npr. zaradi sončnih elektrarn ne sme biti zmanjšana funkcija in varnost cest, v primeru agro-voltaike proizvodnja hrane zaradi proizvodnje električne energije ne sme biti ogrožena, itd..

3.5.2. SE ob cestah

Predlog zakona omogoča postavitve sončnih elektrarn (SE) na površine ob cestah, ki predstavljajo velik neizkoriščen potencial, ki se v tujini že pospešeno izkorišča (v praksi gre predvsem za postavitve SE na protihrupne ograje avtocest in hitrih cest ter na zemljišča neposredno ob cestah (npr. na cestne brežine)). Tako se izkorišča površine, ki so zaradi vplivov cest že »razvrednotene«, saj je že z gradnjo ceste bilo poseženo v prostor, pri čemer se (zaradi minimalnih vplivov SE na okolje) teh površin ne razvrednoti še bolj. Postavitve SE bo mogoča pod zakonsko določenimi pogoji, ob upoštevanju določb Zakona o cestah, vključno s predpisanimi soglasji upravljavca ceste.

3.5.3. SE na umetnih vodnih in priobalnih zemljiščih

Še eden izmed neizkoriščenih potencialov za proizvodnjo električne energije iz OVE so umetne vodne površine kot npr. (1) jezera, nastala zaradi pogrezanja pridobivalnega prostora premogovnika in ojezerene opuščene gramozne jame, (2) akumulacijski bazeni in kanali HE (ti. kamor se lahko postavljajo »plavajoče SE«) ter brežine akumulacijskih bazenov HE in nasipov. Ključne prednosti plavajočih SE so, da omogočajo visoko učinkovito proizvodnjo električne energije (hladilni učinek vode povečuje produktivnost panelov), brez emisij in hrupa, ravno tako pa zmanjšuje izhlapevanje, ki je posebno problematično v vse daljših sušnih obdobjih. Postavitve naprav na omenjenih območjih bo dovoljena le pod zakonsko odločenimi pogoji.

3.5.4. SE in VE na vodovarstvenih območjih

Za namen varovanja pitne vode vlada določi vodovarstvena območja (VVO), v katerih so omejene gradnje in določene dejavnosti, s čimer se zmanjšuje tveganje za morebitno poslabšanje kakovosti in količine vode. Pri tem pa obstajajo različne stopnje varovanja (od »najožjega - VVO I« z najstrožjim režimom do »širšega - VVO III« z milejšim režimom). VVO skupaj pokrivajo kar 16,91 % ozemlja RS, zato je pomembno, da so prepovedi in omejitve na teh območjih smiselne in potrebne (ne prekomerne). SE in VE praviloma ne vsebujejo onesnaževal, ki bi v primeru iztekanja lahko ogrozila kakovost pitne vode, zato splošna prepoved njihove gradnje na VVO ni smiselna. Glede na navedeno je treba v predlogu zakona posebej urediti možnost postavitve SE in VE na VVO, in sicer na način, da so na najožjih območjih (VVO I) prepovedane, na ožjih in širših območjih (VVO II in III) pa so dovoljene pod zakonsko določenimi pogoji (pridobljeno vodno soglasje oz. če analiza tveganja pokaže sprejemljivost gradnje).

3.5.5. združevanje kmetijske pridelave in proizvodnje električne energije (t.i. agro-voltaika)

Zaradi povečevanje potreb po energiji bomo morali na enoto površine pridelati bistveno več in različnih končnih produktov, zato moramo omogočiti rabo kmetijskih zemljišč tudi za druge namene, pri čemer je glavno vodilo, da proizvodnja hrane pri tem ne sme biti ogrožena, temveč kvečjemu ravno obratno – naprave na OVE morajo kmetijskemu zemljišču prinašati dodano vrednost. Še posebno je za to primerna ti. agro-voltaika (postavitev SE običajno kot nadkritje na kmetijska zemljišča), s pravilno zasnovo se namreč izboljša (ali pa vsaj ohrani) pridobivalni potencial zemljišč, izkoristek zemlje se poveča.

Spričo povečevanja števila in intenzivnosti ekstremnih vremenskih pojavov so pozitivni učinki soproizvodnje hrane in električne energije toliko bolj pomembni: delno osenčenje v času vročinskih valov, zmanjšanje učinkov suše, delna zaščita pred točo in močnimi vetrovi, zmanjšanje erozije, zaščita pred pozebo. Na kmetijskih zemljiščih, ki so (vsaj delno) zaščitena s PV bo v sušnih in vročih obdobjih pridelek večji. Nenazadnje bo lahko tovrstna dejavnost kmetom omogočala tudi dodaten zaslužek ne glede na to, ali bodo sami investitorji ali bodo na zemljiščih, ki jih obdelujejo hkrati omogočali postavitve PV drugim investitorjem.

3.5.6. postavitev SE in VE na območju rudniškega prostora

Predlog zakona dopolnjuje ureditev iz 93. člena Zakona o rudarstvu tako, da neposredno opredeljuje proizvodne naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije in vetrne energije kot objekte, ki jih je dovoljeno graditi na območju pridobivalnega prostora. Hkrati širi krog dejavnosti, ki jih je dovoljeno opravljati na območju pridobivalnega prostora, in sicer omogoča proizvodnjo električne energije, proizvedene iz naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije

3.5.7. postavitev SE na območju odlagališč odpadkov

Zaprta odlagališča odpadkov predstavljajo velik potencial za postavitve SE. Po veljavni zakonodaji to trenutno ni mogoče, vendar je potrebno omogočiti postavitve tovrstnih naprav, saj obstajajo tehnologije in načini, na katere je mogoče postaviti SE na odlagališča brez tveganja za njegovo stabilnost, varnost in onesnaženje okolja. Tako se izkorišča površine, ki so že »razvrednotene«, saj je že z gradnjo odlagališča bilo poseženo v prostor, pri čemer se (zaradi minimalnih vplivov SE na okolje) teh površin ne razvrednoti še bolj, temveč se jim kvečjemu poveča dodana vrednost. Tovrstni projekti se v tujini že dalj časa izvajajo in ni razloga, da jih ne bi dopustili tudi v RS, seveda ob izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev.

3.5.8. postavitve VE na gozdnih zemljiščih

Gozdna zemljišča v RS predstavljajo velik del površine države, a vendar tudi dopustiti uporabo tudi za druge namene. Z možnostjo postavitve VE na gozdnih zemljiščih na način, da se ob tem opravi najmanjša potrebna krčitev se primarna funkcija gozda ohranja, morebitne nove dovozne poti do VE pa nenazadnje predstavljajo tudi protipožarno preseko.

4. Poenostavljeno vročanje v postopku izdaje soglasja za priključitev SE in VE na omrežje

Z zakonom je uporabljen enak pristop kot že velja za priključitev naprav za samooskrbo katere priključna moč ne presega 50 kW po Zakonu o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 121/21 in 189/21), saj ni razloga, da ne bi enako veljalo tudi za večje naprave. Namen člena je poenostaviti način vročanja v postopku izdaje soglasja za priključitev za SE in VE na način, da je vročanje omogočeno tudi po navadni fizični ali elektronski pošti. S členom se uvaja navadna vročitev, tudi z vročanjem v »navadni« elektronski predal, če stranka s tem soglaša.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

ZAKON O UMEŠČANJU NAPRAV ZA PROIZVODNJO ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE

I. SKUPNE DOLOČBE

1. člen (predmet in namen zakona)

Ta zakon z namenom doseganja ciljev na področju deleža energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi v Republiki Sloveniji ureja posebnosti prostorskega načrtovanja in dovoljevanja naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo obnovljivih virov energije, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje.

K 1. členu

V 1. členu je navedena vsebina zakona.

2. člen (pojmi)

Espoo Konvencija je Konvencija o presoji čezmejnih vplivov na okolje, ratificirana z Zakonom o ratifikaciji Konvencije o presoji čezmejnih vplivov na okolje (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 11/98).

Pristojna ministrstva in organizacije so ministrstva in organizacije, ki kot nosilci urejanja prostora v skladu z zakonom, ki ureja prostor, in kot mnenjedajalci v skladu zakonom, ki ureja varstvo okolja, sodelujejo v postopkih prostorskega načrtovanja.

Izrazi s področja energetike, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja energetike.

Izrazi s področja graditve objektov, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja graditve objektov.

Izrazi s področja urejanja prostora, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja urejanja prostora.

Izrazi s področja varstva okolja, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja varstva okolja.

Izrazi s področja voda, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja voda.

Izrazi s področja cest, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja javnih cest.

Izrazi s področja kmetijskih zemljišč, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja urejanja kmetijskih zemljišč.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

Izrazi s področja rudarstva, ki niso opredeljeni s tem zakonom, imajo enak pomen, kot ga določajo predpisi s področja rudarstva.

K 2. členu

V 2. členu je podana opredelitev posameznih zakonskih izrazov. Za izraze z različnih področij se uporabljajo področni predpisi.

II. OBMOČJA PREDNOSTNEGA UMEŠČANJA OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE

3. člen (območja prednostnega umeščanja obnovljivih virov energije)

(1) Vlada v skladu z zakonom, ki ureja prostor, sprejme akcijska programa za izvajanje Strategije prostorskega razvoja, v katerih opredeli prednostna območja za postavitve naprav ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije in prednostna območja za postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo vetrne energije (potencialna prednostna območja OVE). Vlada lahko sprejme tudi več akcijskih programov, ločeno za posamezna geografsko omejena območja.

Prehodna določba: Akcijska programa iz prvega odstavka 3. člena tega zakona vlada sprejme najkasneje v 12 mesecih po uveljavitvi tega zakona.

(2) Na posameznih geografsko omejenih območjih, ki so opredeljena v osnutku akcijskega programa za izvajanje Strategije prostorskega razvoja, se naprave iz prvega odstavka tega člena, za katere vlada sprejme sklep, da so v državnem interesu, prednostno načrtujejo s sprejetjem uredbe o najustreznejši varianti in celovitim dovoljenjem v skladu z zakonom, ki ureja prostor. Uredbo o najustreznejši varianti iz prejšnjega stavka ali uredbo o državnem prostorskem načrtu, lahko vlada sprejme sočasno s sprejemom akcijskega programa iz prvega odstavka tega člena, pri čemer območje iz navedenih uredb velja kot območje prednostnega umeščanja OVE (prednostno območje OVE). Do uveljavitve uredbe iz prejšnjega stavka se kot prednostno območje šteje območje, kot je obravnavano v osnutku prostorskega izvedbenega akta, ki je bil javno objavljen v skladu z zakonom, ki ureja prostor.

Prehodna določba: Pobude, da se na posameznih geografskih območjih iz osnutka akcijskega programa sprejme uredbe o najustreznejši varianti ali uredbe o državnem prostorskem načrtu iz drugega odstavka 3. člena tega zakona, ministrstvo, pristojno za energijo, poda v 60 dneh od objave osnutka akcijskega programa iz prvega odstavka tega člena.

(3) S trenutkom objave osnutka uredbe iz prejšnjega odstavka se za območje, ki je obravnavano v osnutku, v skladu z zakonom, ki ureja prostor, sprejmejo začasni ukrepi za zavarovanje urejanja prostora, ki so potrebni, da se preprečijo ravnanja, s katerimi bi bila sicer onemogočena ali bistveno otežena priprava ali izvajanje teh prostorskih izvedbenih aktov.

(4) Ministrstvo, vsako za svoje področje, zagotovi izdelavo strokovnih podlag, ki so potrebne za sprejem prostorskega izvedbenega akta, za naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije, katerih umestitev je predvidena na območjih akcijskega programa in za katere vlada sprejme sklep, da so v državnem interesu. Za namene pospešitve postavitve naprav iz prejšnjega stavka lahko država zagotovi tudi drugo dokumentacijo in podatke, ki so potrebni za umeščanje v prostor, kot na primer monitoringe stanja v prostoru in analize.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

Prehodna določba: Ministrstva začnejo z izdelavo strokovnih podlag iz četrtega odstavka 3. člena tega zakona v 90 dneh po objavi osnutka akcijskega programa iz prvega odstavka 3. člena tega zakona.

(5) Ne glede na določbe prvega do četrtega odstavka tega člena, se kot prioriteta prednostna območja umeščanja naprav ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije (prednostna območja za OVE iz sonca), štejejo sanirana območja nekdanjega izkoriščanja mineralnih surovin in objekti v območju obstoječe pozidave, zlasti območja urbane poselitve in objektov za kmetijsko proizvodnjo, katerih tlorisna površina presega 1000m².

Prehodna določba: Ministrstvo, pristojno za rudarstvo, na podlagi arhivskih evidenc in s sodelovanjem občin, ki so mu podatke o teh območjih iz svojih evidenc dolžne posredovati v roku 3 mesecev od uveljavitve zakona, pripravi seznam saniranih območij nekdanjega izkoriščanja mineralnih surovin v roku 6 mesecev od uveljavitve zakona.

(6) Za objekte v območju pozidave iz prejšnjega odstavka vlada v predpisu, ki se šteje za podrobnejša pravila prostorskega reda skladno z zakonom, ki ureja prostor, določi obveznost postavitve in obratovanja naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije, v primeru gradnje novega objekta ali rekonstrukcije strehe obstoječega objekta. Vlada v predpisu iz prejšnjega stavka ob upoštevanju sončnega obsevanja ter lege in orientiranosti objektov in drugih zahtev, ki veljajo za posamezne vrste objektov, določi površine objektov, za katere velja dolžnost iz prejšnjega stavka, minimalne površine naprav, zahteve za vgrajene sisteme, priključke in materiale, ob upoštevanju teže ekonomskega in administrativnega bremena pa tudi možnost alternativnih ukrepov in dopustnih izjem.

(7) Vlada lahko v predpisu iz prejšnjega odstavka ob upoštevanju ustreznega prehodnega obdobja določi obvezo postavitve naprav za proizvodnjo električne energije iz na obstoječe objekte, katerih tlorisna površina strehe presega 1700m².

Prehodna določba: Vlada predpis iz petega odstavka 3. člena, katerega predlog pripravi ministrstvo, pristojno za prostor, sprejme v 6 mesecih po uveljavitvi tega zakona.

K 3. členu

V predlaganem 3. členu se urejajo območja prednostnega umeščanja obnovljivih virov energije.

Iz njega izhaja, da so ta območja v primeru naprav, ki proizvajajo električno energijo iz sončne energije, razdeljena v dve podskupini. Že zakon namreč kot območja prednostnega umeščanja OVE določa sanirana območja nekdanjega izkoriščanja mineralnih surovin in pa površine večjih objektov (objektov, katerih tlorisna površina presega 1000m²), še zlasti objektov na območju urbane poselitve in na objektih za kmetijsko proizvodnjo (o tem peti odstavek).

Druga skupina t. i. prednostnih območij se bo izoblikovala v procesu prostorskega načrtovanja s sprejemom ustreznih strateških in izvedbenih prostorskih aktov (o tem prvi, drugi in tretji odstavek), in sicer ločeno za naprave, ki proizvajajo električno energijo iz sončne energije in ločeno za naprave, ki proizvajajo električno energijo iz vetrne energije. Zakon določa, da se akcijska programa sprejmeta v 12 mesecih od njegove uveljavitve ter zahteva, da se še pred sprejemom akcijskih programov začne tudi s pripravo prostorskih izvedbenih aktov - praviloma uredbe o najustreznejši varianti (iz prehodne določbe izhaja, da je treba pobude podati že v 60 dneh od objave osnutka akcijskega programa), pri čemer omogoča, da se tovrstni državi prostorski izvedbeni akti sprejmejo sočasno z akcijskim programom. Določa pa tudi, da se do uveljavitve uredbe o prostorskem izvedbenem aktu kot območje prednostnega umeščanja šteje območje, kot je obravnavano v objavljenem osnutku prostorskega izvedbenega akta.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

Ob navedenem velja omeniti, da strokovne podlage za pripravo strateških prostorskih aktov (akcijskih programov) že nastajajo v okviru projekta »RES Slovenija«. Na območjih, ki bodo zajeta v objavljenih osnutkih akcijskih programov, so – v skladu s predlaganim četrtem odstavkom – ministrstva, vsako za svoje področje, dolžna zagotoviti izdelavo strokovnih podlag za sprejem prostorskega izvedbenega akta za umestitev tovrstnih naprav, za katere vlada sprejme sklep, da so v državnem interesu. Za namene pospešitve umestitve tovrstnih naprav pa lahko država zagotovi tudi drugo dokumentacijo in podatke, ki so potrebni za umeščanje v prostor, kot na primer monitoringe stanja v prostoru in analize.

Za objekte v območju pozidave, ki so že z zakonom določena kot prednostna območja umeščanja naprav, ki proizvajajo električno energijo iz sončne energije, lahko vlada določi obveznost postavitve in obratovanja tovrstnih naprav v primeru gradnje novega ali rekonstrukcije strehe obstoječega objekta. Vlada v tem predpisu, ki se po izrecni zakonsko določbi šteje za podrobnejša pravila prostorskega reda iz zakona, ki ureja prostor, ob upoštevanju sončnega obsevanja ter lege in orientiranosti objektov in drugih zahtev, ki veljajo za posamezne vrste objektov, določi tudi površine objektov, za katere velja dolžnost postavitve teh naprav, minimalne površine naprav, zahteve za vgrajene sisteme, priključke in materiale ter ob upoštevanju teže ekonomskega in administrativnega bremena tudi možnost alternativnih ukrepov in dopustnih izjem. V tem istem predpisu pa lahko vlada ob upoštevanju ustreznega prehodnega obdobja določi tudi obvezo postavitve naprav za proizvodnjo električne energije iz na obstoječe objekte, katerih tlorisna površina strehe presega 1700m².

4. člen (pogoji umeščanja v prednostnih območjih OVE)

Vlada lahko za postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije ali za postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo vetrne energije, na posameznih prednostnih območjih umeščanja OVE ali splošno za prednostna območja OVE na podlagi ustreznih strokovnih podlag predpiše:

- tehnične značilnosti oziroma tehnične ukrepe za postavitve ali obratovanje naprave,
- vrednosti emisije, ki ne smejo biti presežene,
- obvezo spremljanja vpliva in stanja okolja ter obvezo poročanja,
- ukrepe za zmanjšanje vpliva obratovanja naprave, ki jih je pred posegom treba izvesti na že obstoječih objektih.

K 4. členu

Predlagani 4. člen vladi omogoča, je pa ne zavezuje, da na prednostnih območjih umeščanja OVE predpiše značilnosti naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije ali vetrne ali za postavitve naprav – v mislih imamo zlati tiste, ki proizvajajo električno energijo z izrabo vetrne energije - predpiše določene obveze glede tehničnih značilnosti naprave ali ukrepov na že obstoječih objektih, zlasti tistih z varovanimi prostor, omogoča ji, da predpiše dodatne omejitve glede emisij ter zahteve glede spremljanja vpliva in stanja okolja ter obveze poročanja.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

5. člen (vabilo zainteresiranim investitorjem)

(1) Ministrstvo, pristojno za prostor, na območjih prednostnega umeščanja OVE z javno objavo v prostorskem informacijskem sistemu, v svetovnem spletu in v enem izmed dnevnih časopisov, ki pokriva celotno območje države, obvesti javnost o začetku priprave prostorskega izvedbenega akta, s katerim se načrtuje umestitev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije z nazivno električno močjo najmanj 10 MW, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje.

(2) V okviru objave iz prejšnjega odstavka, ki poteka v okviru javne objave pobude za sprejem državnega prostorskega izvedbenega akta, ki jo ministrstvo, pristojno za energijo, ali drug naročnik poda v skladu z zakonom, ki ureja prostor, pripravljavec prostorskega akta okvirno predstavi načrtovane umestitve v prostor in v okviru postopka sodelovanja javnosti k sodelovanju s podajo predlogov glede umeščanja naprav iz prvega odstavka tega člena povabi tudi zainteresirane investitorje.

(3) Zainteresirana javnost, vključno z zainteresiranimi investitorji, mnenja in predloge na objavljeno pobudo poda v 45 dneh od obvestila iz prejšnjega odstavka. Mnenja in predloge pripravljavec prostorskega akta posreduje tudi ministrstvu, pristojnem za energijo, ki se do njih opredeli v 45 dneh od njihovega prejema.

(4) Pripravljavec prostorskega izvedbenega akta najkasneje v treh mesecih po prejemu predlogov javnosti in opredelitve ministrstva, pristojnega za energijo, do predlogov investitorjev iz prejšnjega odstavka pripravi poročilo o tem, v kolikšni meri in na kakšen način je upošteval predloge zainteresirane javnosti. Na podlagi ocene ministrstva, pristojnega za energijo, da sprememba bolje prispeva k izpolnjevanju ciljev doseganja deleža energije iz obnovljivih virov, dopolni ali spremeni in ponovno objavi pobudo za sprejem prostorskega izvedbenega akta, pri čemer se ne uporabljajo določbe prvega do tretjega odstavka tega člena.

(5) Pozitiven odziv na predlagano spremembo pobude lahko ministrstvo, pristojno za energijo, pogojuje s pisno zavezo predlagatelja, da bo prispeval h kritju stroškov priprave strokovnih podlag in druge potrebne dokumentacije za sprejem prostorskega akta. Pri presoji predlogov ima načrtovanje naprav z večjo nazivno električno močjo prednost pred načrtovanjem naprav in objektov z manjšo močjo, razen če je manjša nazivna električna moč povezana z manjšo velikostjo naprave, ki je primernejša z vidika varstva okolja, ohranjanja narave ali varstva kulturne krajine.

(6) Če vlada na predlog ministrstva, pristojnega za energijo, sprejme sklep, da je umestitev določenih naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, v prevladujočem javnem interesu, je elektrooperater dolžan zagotoviti, da omrežje omogoča ekonomsko racionalen priklop teh naprav.

(7) Določbe prvega do šestega odstavka tega člena se, ob upoštevanju, da se v skladu z zakonom, ki ureja prostor, javno objavi sklep o njegovi pripravi smiselno uporabljajo tudi za sprejem občinskega prostorskega izvedbenega akta, s katerimi se načrtujejo naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije z nazivno električno močjo 3 MW ali več. Če občina prejme pobudo investitorja za sprejem ali spremembo občinskega prostorskega akta, s katerim se načrtujejo naprave iz prejšnjega stavka, je pobudo dolžna obravnavati in v roku 90 dni od prejema pobude sprejeti sklep o pripravi prostorskega izvedbenega akta ali na spletnih straneh občine javno objaviti pojasnilo o tem, zakaj pobude ni mogla upoštevati, pri čemer se glede takse za obravnavo te pobude smiselno uporabljajo določbe 120. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21).

(8) Na pobudo občine, ki jo ta naslovi na ministrstvo, pristojno za energijo, se lahko prostorska ureditev državnega ali lokalnega pomena, s katero se načrtujejo naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, s sklepom vlade opredeli kot prostorska ureditev skupnega pomena. Prostorska ureditev iz prejšnjega stavka se na podlagi pogodbe, s katero občina in država uredita medsebojna razmerja glede dokumentacije in postopka sprejemanja prostorskega izvedbenega akta, načrtuje z občinskim prostorskim izvedbenim aktom.

K 5. členu

V 5. členu se dopolnjujejo določbe 91. člena Zakona o urejanju prostora, ki urejajo javno objavo pobude za sprejem državnega prostorskega izvedbenega akta v prostorskem informacijskem sistemu. Namen teh dodatnih določb, ki sicer nekoliko drugače urejajo tudi rok javne objave, je, da svoje predloge glede umeščanja naprav podajo tudi zainteresirani investitorji. Ob upoštevanju, da je prostor omejena dobrina, je tak proces namenjen čim širši vključitvi vseh zainteresiranih investitorjev in s tem optimizaciji izkoristka prostora za tiste projekte, ki Slovenijo bolj zanesljivo vodijo k doseganju ciljev za pridobivanje električne energije iz vetra in sonca. Če ministrstvo, pristojno za energijo oceni, da so predlogi investitorjev uresničljivi in da vodijo k boljšemu izpolnjevanju ciljev na področju proizvodnje elektrike iz obnovljivih virov energije, to navede v svoji opredelitvi do predlogov investitorjev, ki jo posreduje ministrstvu, pristojnem za prostor, ki je v tem procesu pripravljavec prostorskega akta. Na podlagi ocene, da bo sprememba pobude bolje prispevala k izpolnjevanju ciljev za pridobitev električne energije iz obnovljivih virov, se pobuda za sprejem prostorskega akta dopolni ali spremeni. Pri njeni ponovni objavi pa glede sodelovanja javnosti veljajo le določbe Zakona o urejanju prostora, kar pomeni, da ni predvidena ponovna posebna obravnava predlogov investitorjev.

Ker je »uresničitev ideje o umestitvi« naprave OVE za proizvodnjo električne energije odvisna od ustrezne priprave strokovne dokumentacije, predlog določa, da lahko ministrstvo, pristojno za energijo, pozitiven odziv na predlagane spremembe pobude pogojuje s pisno zavezo predlagatelja, da bo prispeval h kritju stroškov priprave strokovnih podlag in druge potrebne dokumentacije za sprejem prostorskega akta. Ob upoštevanju omejenosti prostora določa tudi, da ima pri presoji predlogov načrtovanje naprav z večjo električno nazivno močjo prednost pred načrtovanjem naprav in objektov z manjšo nazivno močjo, razen če je manjša nazivna moč povezana z manjšo velikostjo naprave, ki je primernejša z vidika varstva okolja, ohranjanja narave ali varstva kulturne krajine.

V šestem odstavku je določena dolžnost upravljavca prenosnega omrežja in dolžnost upravljavca distribucijskega omrežja (dolžnost elektrooperaterja), da za tiste naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali električne energije, za katere vlada sprejme sklep, da so v prevladujočem javnem interesu, zagotovita načrtovanje in postavitev potrebnega prenosnega oziroma distribucijskega omrežje, ki investitorju omogoči ekonomsko racionalen priklop naprav.

V sedmem odstavku je določeno, da se določbe tega člena ob upoštevanju, da se v skladu z zakonom, ki ureja prostor, javno objavi "še" sklep o njegovi pripravi, smiselno uporabljajo tudi za sprejem občinskega prostorskega izvedbenega akta, s katerimi se načrtujejo naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije z nazivno električno močjo 3 MW ali več. Določena pa je tudi obveza občine- ta je dolžna obravnavati pobudo investitorja za sprejem ali spremembo občinskega prostorskega akta, ki bi omogočila načrtovanje tovrstnih naprav. Občina je o pobudi investitorja dolžna odločiti v roku 90 dni od njenega prejema. Če s pobudo soglašajo sprejme sklep o pripravi prostorskega izvedbenega akta, sicer pa na spletnih straneh občine javno objavijo pojasnilo o tem, zakaj pobude ni mogla upoštevati.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

V zadnjem odstavku je predvidena možnost, da se na pobudo občine prostorska ureditev državnega pomena ali prostorska ureditev lokalnega pomena, s katero se načrtujejo naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, opredeli kot prostorska ureditev skupnega pomena, torej kot prostorska ureditev, ki je pomembna tako za občino kot za državo. Takšna prostorska ureditev se načrtuje na podlagi pogodbe, s katero država in občina uredita medsebojna razmerja glede dokumentacije in postopka sprejemanja prostorskega izvedbenega akta, načrtuje pa se z občinskim prostorskim izvedbenim aktom.

III. PROSTORSKO NAČRTOVANJE IN DOVOLJEVANJE

A. POSEBNOSTI POSTOPKOV PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA OVE

6. člen (prevlada javne koristi proizvodnje električne energije z izrabo sončne in vetrne energije)

(1) Ne glede na določbo zakona, ki ureja ohranjanje narave, določbe zakona, ki ureja prostor in zakona, ki ureja vode, se v primeru načrtovanja, postavitve in obratovanja naprav oziroma objektov za proizvodnjo električne energije z izrabo sončne in vetrne energije, tehnične opreme, potrebne za njihovo delovanje, naprav za shranjevanje energije ter priključkov na omrežje, domneva, da so v interesu javnega zdravja in varnosti in da se izvajajo iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa.

(2) Določba prejšnjega odstavka velja v kolikor se v posameznem postopku prevlade javne koristi, ki se vodi skladno s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave ali urejanje prostora, ne dokaže drugače.

(3) Domneva se, da ima načrtovanje in postavitve naprav za proizvodnjo električne energije z izrabo sončne in vetrne energije, tehnične opreme, potrebne za njihovo delovanje ter naprav za shranjevanje energije, za katere vlada sprejme sklep, da so v državnem interesu, prednost pred drugimi javnimi interesi. Domneva iz prejšnjega stavka pa se v postopkih, v katerih je relevantno vprašanje ugodnega stanja zavarovane vrste, uporablja le, če in kolikor se sprejmejo ustrezni ohranitveni ukrepi za vrste, ki prispevajo k vzdrževanju in obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti populacij vrst, ter se v ta namen namenijo zadostna finančna sredstva in območja.

(4) Če je sprejeta odločitev o prevladi javne koristi skladno s tem členom, se hkrati sprejme tudi odločitev o nujnih izravnalnih ukrepih:

- ki so potrebni za ohranjanje vrst ali ki prispevajo k vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti populacij vrst (v primeru prevlade druga javne koristi nad koristjo ohranjanja narave) in

- s katerimi se izravna škoda glede javnega interesa, ki je prevladan v tem postopku.

K 6. členu

Postopek prevlade druge javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave je določen v 101.c členu Zakona o ohranjanju narave (Ur. l. RS, št. [96/04](#) – UPB s sprem., v nadaljevanju: ZON). Če je potrditev plana zavrnjena, ker je ugotovljeno, da bo škodljivo vplival na območje iz prvega odstavka 101. člena ZON, pristojni državni organ ali organ lokalne skupnosti plač lahko

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

sprejme, če po izpeljanem postopku prevlade javne koristi »druga javna korist« prevlada nad javno koristjo ohranjanja narave, pri čemer mora biti ta korist določena z zakonom. Za ostala področja konfliktov interesov je na smiselno enak način v Zakonu o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21) urejen postopek »razrešitve nasprotja javnih interesov«, v katerem se za namen priprave določenega prostorskega akta ali celovitega dovoljenja dovoli izjema od varstvenih ali razvojnih ciljev.

Glede na nujnost povečanja proizvodnje električne energije iz SE in VE je potrebno določbe glede prevlade javne koristi prilagoditi, in sicer skladno s predlaganimi spremembami Direktive 2018/2001/EU o spodbujanju uporabe energije iz OVE, ki so bile sprejete s stani Sveta EU v okviru »splošnega pristopa«⁴ v katerih je določen nov 8b odstavek 15. člena. Skladno z omenjenimi spremembami direktive je tako določeno, da se načrtovanje, gradnja in obratovanje OVE domneva, da so v prevladujočem javnem interesu, pri čemer je v predlogu zakona to omejeno le na določene tehnologije, tj. na projekte SE in VE.

Ne glede na to določbo pa bo moral v vsakem posameznem primeru biti izpeljan postopek prevlade javne koristi skladno s predpisi, ki urejajo ohranjanje in urejanje prostora, v katerih bo v postopku presoje s strani organa lahko omenjena domneva izpodbita, če bo dokazano drugače (tj. da obstajajo znatni škodljivi vplivi na okolje oz. druge interese, ki jih ni mogoče ublažiti ali izravnati, ki prevladajo nad koristmi, ki jih ima proizvodnja električne energije iz OVE).

7. člen (dopustne dodatne prostorske ureditve v območju državnega prostorskega izvedbenega akta)

(1) Zaradi smotrne izrabe prostora ter za doseganje podnebnih in energetskih ciljev je v območju državnega prostorskega izvedbenega akta, ki je bil v času uveljavitve tega zakona že v veljavi ali je bila zanj že zaključena faza javne razgrnitve, pod pogoji, ki jih ureja zakon, ki ureja prostor, dopustna postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje, tudi, če te v prostorskem aktu niso bile načrtovane, s prostorskim aktom pa se urejajo naslednje prostorske ureditve državnega pomena:

1. prometna infrastruktura,
2. energetska infrastruktura,
3. vodna infrastruktura.

(2) V prostorskih aktih, s katerimi se načrtujejo ureditve iz 1. do 3. točke prejšnjega odstavka in katerih osnutek do uveljavitve tega zakona še ni bil javno objavljen, se umestitev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije na območju načrta ob upoštevanju predpisov varstva okolja in predpisov o zagotavljanju varnosti delovanja in uporabe infrastrukture načrtuje že v postopku sprejemanja prostorskega akta.

K 7. členu

S predlogom v prvem odstavku se dopolnjuje ureditev prvega odstavka 88. člena ZUreP-3 na način, da se poleg gospodarske javne infrastrukture brez posebnega načrtovanja v O(P)PN

⁴ Dok. št. 10488/22 z dne 24. 6. 2022, dostopen na povezavi <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10488-2022-INIT/sl/pdf>

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

na območju državnega prostorskega izvedbenega akta dopušča tudi umeščanje naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije, ter priključkov nanje in povezane tehnične opreme ter hranilnikov. To pomeni, da omenjene ureditve, ki z državnim prostorskim aktom ni bila načrtovana, na območju državnega prostorskega akta ni potrebno načrtovati z občinskimi izvedbenimi akti. Ne posega pa ta določba v morebiti potrebne akte, ki jih ureja »področna zakonodaja« (na primer soglasje Direkcije za infrastrukturo, s katerim se zagotavlja varnost prometa in cestne infrastrukture).

A opisani »odpustek« ne velja za vse prostorske ureditve, ki se načrtujejo z državnimi prostorskimi akti iz 53. člen ZUreP-3 (na primer ne velja za območja izvedbe omilitvenih in izravnalnih ukrepov v skladu s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave), ampak zgolj za ureditve iz 1., 3. in 5. točke drugega odstavka 53. člena ZUreP-3.

Hkrati predlog zakona možnost »postavitve omenjenih naprav brez posebne obravnave v prostorskem izvedbenem aktu« predvideva le za prostorske akte, katerih osnutek je bil v času uveljavitve tega zakona, vsaj že v fazi javne razgrnitve. Ne gre namreč pozabiti, da se nekateri že začeti postopki v skladu z ZUreP-3 še naprej vodijo ne le v skladu z ZUreP-2, ampak tudi v skladu z nekdanjim Zakonom o prostorskem načrtovanju.

Za prostorske akte, katerih osnutek bo javno objavljeni šele po uveljavitvi tega zakona oziroma se bodo sploh šele začeli sprejemati po uveljavitvi tega zakona, pa velja obveza, določena v drugem odstavku tega člena. Ta določa, da je treba umestitev naprav za proizvodnjo električne energije z izrabo sončne energije načrtovati že v postopku sprejemanja prostorskega akta, s katerim se načrtuje prometna, energetska ali vodna infrastruktura.

8. člen (prekinitev in ustavitev postopka prostorskega načrtovanja)

(1) Če naročnik v roku, ki mu ga v pozivu določi pripravljavec prostorskega akta, ne predloži zahtevane spremembe ali dopolnitve okoljskega poročila ali zahtevane strokovne podlage ali njenih dopolnitev, ministrstvo, pristojno za prostor, s sklepom prekine postopek sprejemanja prostorskega akta ter pozove ministrstvo, pristojno za energijo, da se izjasni, ali želi vstopiti v postopek kot naročnik prostorskega akta na način, da zagotovi zahtevano dokumentacijo.

(2) Če ministrstvo, pristojno za energijo, ob izjavi, da želi nadaljevati postopek poda pobudo za spremembo vsebine sklepa o začetku postopka priprave prostorskega akta, se le ta ustrezno spremeni in v skladu z zakonom, ki ureja prostor, ponovno objavi. V postopku sprejemanja prostorskega akta pa se, kolikor je glede na spremenjeno vsebino prostorskega akta ustrezna, uporabi že obstoječa dokumentacija.

(3) Če ministrstvo, pristojno za energijo, izjavi, da postopka ne bo nadaljevalo, ministrstvo, pristojno za prostor, poziv za vstop v postopek objavi v prostorskem informacijskem sistemu. Oseba, ki izrazi namero, da bo vstopila v postopek, mora izjasnitev o tem podati v roku 14 dni od objave iz prejšnjega stavka. Šteje se, da je oseba iz prejšnjega stavka vstopila v postopek kot naročnik s trenutkom, ko je zagotovila zahtevano dokumentacijo.

(4) Če ministrstvo, pristojno za prostor, ne prejme interesa za vstop v postopek ali ne prejme zahtevane dopolnitve dokumentacije v roku, ki ga je določilo, s sklepom ustavi postopek sprejemanja prostorskega akta.

(5) Če na podlagi poziva iz prejšnjega odstavka ministrstvo, pristojno za prostor, prejme več vlog za vstop v postopek, določi rok, v katerem se morajo ob usmeritvah ministrstva pristojnega za energijo, interesenti dogovoriti o medsebojnem sodelovanju pri pripravi potrebne

dokumentacije za prostorski akt, sicer se šteje, da interes niso podali, in ministrstvo, pristojno za prostor, postopek s sklepom ustavi.

K 8. členu

V Sloveniji imamo v praksi relativno pogoste primere, ko se postopek umeščanja začne na iniciativo (malega) zasebnega investitorja, pogosto tudi na iniciativo podjetnika oziroma gospodarske družbe, ki nima dovolj zaposlenih in/ali dovolj sredstev za pravočasno zagotovitev vse, v postopku potrebne dokumentacije. Postopek sprejemanja določenega prostorskega akta se lahko iz navedenega razloga ali zato, ker investitorji potrebne dokumentacije (strokovnih podlag itd.) zaradi drugačne ekonomike projekta od prvotno želene ali zaradi (trenutne) izgube ekonomskega interesa v postopku, ne zagotavljajo pravočasno, zaustavi za več let, novi postopki sprejemanja prostorskega akta pa se za ta prostor ne morejo začeti. Zato sta v predlogu zakona predvidena dva pristopa. Prvi v drugem odstavku 5. člena in prehodni določbi k 3. členu že a priori predvideva, da kot investitor oziroma naročnik prostorskega akta praviloma nastopa ministrstvo, pristojno za energijo (Direktorat za energijo). Drugi pristop pa predstavlja predlog predmetnega člena o tem, da »neaktivni naročnik izgubi status naročnika prostorskega akta«, postopek, kolikor za to obstoji interes, prevzame drug investitor, pri čemer je prednost za »prevzem investitorja« dana ministrstvu, pristojnem za energijo, kot nosilcu politike na področju umeščanja in delovanja obnovljivih virov energije. Če interesentov, ki bi v doglednem času prevzeli iniciativo za sprejem prostorskega akta ni, se postopek sprejemanja prostorskega akta ustavi. V primeru da je interesentov več, zakon le te napotuje, da se ti medsebojno dogovorijo o sodelovanju pri pripravi potrebne dokumentacije.

9. člen (dolžnost imenovanja odgovorne osebe in aktivnega sodelovanja pristojnih ministrstev in organizacij)

(1) Vsako od pristojnih ministrstev in organizacij določi zadostno število oseb, pristojnih za vsebine prostorskega načrtovanja obnovljivih virov energije, ki so v njegovi pristojnosti. Osebe iz prejšnjega stavka so v primerih državnega prostorskega načrtovanja člani projektne skupine, kot jo določa zakon, ki ureja prostor.

(2) Kadar je javno pooblastilo za izdelavo smernic in mnenj v postopkih priprave prostorskih aktov za področje energije iz obnovljivih virov z zakonom dodeljeno drugi osebi, ministrstvo kot osebe iz prejšnjega odstavka določi pristojne osebe nosilca javnega pooblastila v soglasju z nosilcem tega javnega pooblastila.

Prehodna določba: Pristojna ministrstva in organizacije imenujejo uradne osebe iz prvega oziroma drugega odstavka 9. člena tega zakona najkasneje v treh mesecih po njegovi uveljavitvi.

(3) Pristojna ministrstva in organizacije naročniku, pobudniku in pripravljavcu prostorskega akta ter kontaktni točki iz 51. člena Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 121/21, 189/21, 29/22 – ZUOPVCE) v zadevah, ki se nanašajo na področje njihove pristojnosti, nudijo pomoč in svetovanje, zlasti s:

1. potrebnimi informacijam in usmeritvami glede podanih smernic in mnenj, na zahtevo pa tudi s sodelovanjem pri izvedbi posvetovanja iz četrtega odstavka tega člena;
2. sodelovanjem na javni obravnavi in drugih načrtovanih posvetih z javnostjo ter odgovarjanjem na pripombe in stališča javnosti glede podanih smernic in mnenj in

3. sodelovanjem pri usklajevanju interesov v primeru, ko nastopi strokovno nerešljivo nasprotje javnih interesov in vlada še ni pričela postopka odločanja o razrešitvi nasprotja javnih interesov.

(4) Če pristojna ministrstva in organizacije zamudijo rok za podajo smernic ali mnenj ali če se njihov predstavnik ne udeleži posveta ali na posvetu ne sodeluje aktivno, mora zamudo, neprisotnost ali neaktivnost pripravljavcu prostorskega akta pisno obrazložiti in utemeljiti generalni sekretar ministrstva ali druga odgovorna oseba.

(5) V primeru, da so smernice ali mnenja pristojnih ministrstev in organizacij medsebojno nasprotujoče ali nejasne, lahko pripravljavec, pobudnik ali naročnik prostorskega akta poda zahtevo za izvedbo posvetovanja z le-temi. Ministrstvo, pristojno za energijo, na podlagi nejasnih in neuskklajenih vsebin pripravi načrt posvetovanja, v katerem opredeli pristojna ministrstva in organizacije, katerih predstavniki so se dolžni udeležiti posamičnega posvetovanja. V imenu pristojnega ministrstva oziroma organizacije se je, če ta ne določi drugače, posvetovanja dolžna udeležiti oseba iz prvega odstavka tega člena.

(6) Oseba iz prvega in prejšnjega odstavka tega člena je dolžna naloge po tem zakonu izvrševati skrbno, kakovostno in pravočasno.

Prehodna določba: Splošne smernice za postopek priprave prostorskih aktov za področje energije iz obnovljivih virov v skladu z zakonom, ki ureja prostor in zakonom, ki ureja spodbujanje obnovljivih virov energije, center za podpore pripravi v roku 4 mesecev od uveljavitve tega zakona in jih dopolnjuje in spreminja letno, do 31. 3. v koledarskem letu.

K 9. členu

Proaktivno sodelovanje nosilcev urejanja prostora in organov in organizacij, ki kot mnenjedajalci sodelujejo v fazi celovite presoje vplivov na okolje, je bistvenega pomena za (časovno) učinkovitost postopka sprejemanja prostorskega akta in njegovo vsebinsko kvaliteto. Za namen izboljšanja stanja, ki je sicer predmet organizacijskega pristopa, zato zakon predvideva imenovanje odgovornih oseb posameznih pristojnih organov in organizacij ter na zakonski ravni podrobneje kot Zakon o urejanju prostora določa zaveze te osebe in zaveze pristojnega organa oziroma organizacije, ki v postopku sodeluje kot nosilec urejanja prostora oziroma mnenjedajalec.

Prvi, tretji in četrti odstavek tako določajo dodatne ukrepe za spoštovanje instrukijskih rokov ter učinkovitejšo implementacijo enega temeljnih načel ZUreP-3, to je načela usklajevanja interesov.

Drugi odstavek pa upošteva, da so na nekaterih področjih, na primer z Zakonom o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (ZSROVE), kot nosilci urejanja prostora določene z zakonsko določenim javnim pooblastilom določene tudi druge organizacije (in ne le ministrstva).

Peti odstavek dopolnjuje rešitev, ki jo predvideva 42. člen ZUreP-3, ki daje ministrstvu, pristojnemu za urejanje prostora, možnost, da pri pripravi prostorskih aktov na občinski, medobčinski ali regionalni ravni zaradi zagotavljanja ekonomičnosti postopka opozori nosilca urejanja prostora na upoštevanje rokov oziroma predlaga sklic skupnega usklajevalnega sestanka več nosilcev urejanja prostora, nosilci urejanj prostora pa morajo z ministrstvom sodelovati. Glede na specifiko obnovljivih virov energije predlog tako rešitev določa kot dolžnost ministrstva, pristojnega za energijo.

Četudi bi iz poimenovanja lahko sklepali drugače, imajo smernice nosilcev urejanja prostora v prostorskem načrtovanju že na zakonski ravni predvideno zelo pomembno vlogo. Neupoštevanje smernic pristojne organizacije za področje obnovljivih virov energije lahko vodi

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

do negativnega mnenja v postopku k osnutku oziroma predlogu državnega ali občinskega prostorskega akta. To pa pravzaprav pomeni, da občina oziroma država - razen, če bo izpeljala postopek prevlade drugega javnega interesa - prostorskega akta, ki smernic glede obnovljivih virov ni ustrezno vključil v vsebino prostorskega akta, ne bo mogla sprejeti in uveljaviti. Ob upoštevanju navedenega je s tretjim odstavkom 46. člena ZSROVE že izrecno predvideno, da bo Center za podpore tovrstne splošne smernice pripravil in sprejel tudi za področje umeščanja objektov, ki proizvajajo energijo iz obnovljivih virov. A ker eno leto po uveljavitvi ZSROVE te smernice še vedno niso uveljavljene, je bilo v prehodni določbi nujno določiti (najkasnejši) rok njihovega sprejema.

B. POSEBNOSTI CELOVITE PRESOJE VPLIVOV NA OKOLJE

10. člen (časovni okvirji celovite presoje vplivov na okolje)

(1) Kadar se s prostorskim aktom načrtuje postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, lahko postopek celovite presoje vplivov na okolje kot ga ureja zakon o urejanju prostora, traja največ šest mesecev od predložitve okoljskega poročila ministrstvu.

(2) V rok iz prejšnjega odstavka se ne šteje čas, ki ga ima naročnik prostorskega akta na voljo, da zagotovi potrebne dopolnitve in spremembe okoljskega poročila, čas za prevod okoljskega poročila in čas, ki ga naročnik potrebuje, da na podlagi prejetih mnenj in pripomb ali spremenjenega okoljskega poročila pripravi, spremeni ali dopolni zahtevane strokovne podlage ali osnutek prostorskega akta.

(3) V primeru čezmejnih vplivov na okolje se rok iz prvega in drugega odstavka tega člena podaljša za čas presoje čezmejnih vplivov na okolje, vendar ne več kot za 150 dni. Za rok iz prejšnjega stavka se lahko postopek celovite presoje vplivov na okolje podaljša tudi, če med postopkom pride do bistvene spremembe prostorskega akta, ki terja ponovno sodelovanje pristojnih ministrstev in organizacij ali ponovno sodelovanje javnosti.

(4) S pretekom roka iz prvega ali tretjega odstavka tega člena je organ, pristojen za celovito presojo vplivov na okolje, v zamudi in mora naročniku prostorskega akta najkasneje v 15 dneh od nastanka zamude vročiti obrazložitev za nastanek zamude in ga obvestiti o roku, v katerem bo sprejeta odločitev. Če organ, pristojen za celovito presojo vplivov na okolje, ne odloči v enem mesecu od poteka roka iz prvega ali tretjega odstavka tega člena, obrazložitev razlogov za zamudo pošlje tudi generalnemu sekretariatu vlade.

(5) Če naročnik v roku, ki ga določi ministrstvo, pristojno za prostor, ne predloži zahtevanih dopolnitev in sprememb okoljskega poročila, ministrstvo, pristojno za prostor, v skladu z 8. členom tega zakona s sklepom začasno prekine postopek sprejemanja prostorskega akta. Prejšnji stavek se ne uporablja, če je naročnik prostorskega akta ministrstvo, pristojno za energijo.

K 10. členu

Spreminjanje podnebja in zaveza omejitve rasti temperature na 1,5 stopinje, k čemur se je Evropska unija zavezala v okviru Pariškega sporazuma, nujno terjata ustrezno reakcijo na različnih področjih delovanja države. Med drugim je treba poskrbeti tudi za prioritarno umeščanje objektov in naprav obnovljivih virov energije v prostor. In v tem okviru se predlaga,

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

da se, četudi tovrstne določbe ZVO-2 in ZUreP-3 ne poznata, določi maksimalen časovni okvir trajanja postopka celovite presoje vplivov na okolje.

Seveda v delu, na katerega lahko država (pristojno ministrstvo in njihovi zaposleni) sploh vpliva in ni odvisen od ravnanj naročnika ali izdelovalca prostorskega akta. Zato je v drugem odstavku določeno, da se v šest mesečno obdobje ne všteva obdobje, ko naročnik prostorskega akta dopolnjuje oziroma spreminja vsebino prostorskega akta, okoljsko poročilo in/ali strokovne podlage prostorskega akta.

V skladu s predlogom tretjega odstavka se lahko rok za izvedbo celovite presoje vplivov na okolje v primeru presoje čezmejnih vplivov na okolje in ponovnega sodelovanja javnosti oziroma javne razgrnitve prostorskega akta podaljša za največ 150 dni. Ta rok je v skladu z maksimalnim rokom, ki ga za posvetovanje z državo članico določata prvi in tretji odstavek 82. člena ZVO-2.

Četrti odstavek izrecno določa, da po preteku predpisanega roka nastopi zamuda organa oziroma države ter določa dodatne ukrepe, ki jih mora sprejeti organ. Ti so določeni po zgledu pravil splošnega upravnega postopka v primeru molka organa. Odločanje v instruktivskih rokih, določenih z zakonom je namreč ključno za zakonito delovanje uprave ter spoštovanje ustavno varovanih pravic do enakega varstva pravic ter enakosti pred zakonom. Drugih posledic zamude pa ta zakon ne določa; te – kolikor so izpolnjeni tudi drugi pogoji - izhajajo iz predpisov, ki urejajo disciplinsko in odškodninsko odgovornost organa oziroma države in – kar je lahko relevantno za nekatere postopka celovite presoje vplivov na okolje – tudi v primeru inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem upravnih postopkov.

V petem odstavku se v primeru neaktivnosti naročnika prostorskega akta (v primeru, da spremembe in dopolnitve okoljskega poročila ne zagotovi v roku, ki mu ga določi ministrstvo) postopek sprejemanja prostorskega akta začasno prekine. V 8. členu pa je predvideno, da lahko v ta postopek prostorskega načrtovanja s potrebno dokumentacijo kot naročnik vstopi ministrstvo, pristojno za energijo ali druga oseba. Če se to ne zgodi, pa je predvideno, da se postopek sprejemanja prostorskega akta ustavi. Namen te določbe je preprečiti, da postopki načrtovanja, ki so se začeli na pobudo (malih) zasebnih investitorjev, stojijo več let, ker v tem času ti investitorju zaradi »drugačne ekonomike projekta od načrtovane« v postopku ne zagotavljajo potrebne dokumentacije za nadaljevanje postopka.

11. člen (čezmejni vplivi prostorskega akta)

(1) Razen, če se dokaže nasprotno, se šteje, da na okolje v drugi državi članici EU ali podpisnici Espoo konvencije ne vpliva pomembno izvedba prostorskega akta, s katerim se načrtuje postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, pri čemer se nobena naprava za izrabo vetrne energije ne načrtuje v območju, ki sega 1 km od državne meje.

(2) Zadevno državo se v proces celovite presoje prostorskega akta vključi ob upoštevanju načela vzajemnosti in enakovrednosti tako, da pri presoji obstoja pomembnega vpliva na okolje druge države, ministrstvo upošteva tudi ravnanje te države v primerljivih primerih.

(3) Ne glede na določbe zakona, ki ureja varstvo okolja, ministrstvo pristojni organ druge države, na katerega okolje bi lahko izvedba prostorskega akta pomembno vplivala, pozove k izjasnitvi, ali namerava sodelovati v postopku celovite presoje vplivov izvedbe prostorskega

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

akta potem, ko prejme prostorski akt, okoljsko poročilo in mnenja pristojnih ministrstev in organizacij oziroma ko preteče rok za ta mnenja iz zakona, ki ureja varstvo okolja.

(4) Ministrstvo skupaj s pozivom iz prejšnjega odstavka pristojnemu organu druge države pošlje tudi ustrezne dokumente o projektu. Poziv se pošlje v slovenščini in v uradnem jeziku druge države, okoljsko poročilo pa se v uradni jezik države prevede v delu, ki vsebuje povzetek ugotovitev in v delih, ki vpletenim organom in javnosti druge države omogočajo, da ocenijo in podajo pripombe na verjetne pomembne čezmejne vplive projekta na okolje. Ministrstvo lahko od pobudnika prostorskega akta zahteva, da mu zagotovi prevod informacij iz prejšnjega stavka v uradni jezik druge države. Ministrstvo lahko prevod informacij iz prvega stavka zahteva tudi, če druga država sama zahteva, da se ji omogoči sodelovanje v čezmejnem posvetovanju.

(5) Ministrstvo v uradnem jeziku druge države pristojnim organom te države posreduje tudi druge dokumente, ki so bistveni za postopek čezmejne presoje vplivov na okolje, zlasti obvestila o javni objavi ter vabila na posvetovanje.

(6) Če je potrebno ali če to zahteva druga država, se ministrstvo in drugi organi in organizacije, ki so v postopku podali mnenje, ki je za drugo državo relevantno, s to državo v dogovorjenem razumnem roku posvetujejo o čezmejnih vplivih projekta na okolje in o ukrepih za njihovo preprečitev ali zmanjšanje. Za posvetovanje lahko minister imenuje ad hoc komisijo, ki jo na ravni Slovenije sestavljajo predstavniki pristojnih ministrstev in organizacij, ki so v postopku zavezani k skrbnem in aktivnem ravnanju.

(7) Ministrstvo pošlje pripravljavcu plana mnenja in pripombe države članice najkasneje v 3 delovnih dneh od njihove pridobitve.

K 11. členu

V prvem odstavku predlaganega člena je določena domneva o tem, da na okolje v drugi državi članici EU oziroma podpisnici Espoo konvencije načrtovani projekti postavitve sončnih elektrarn in projekti vetrnih elektrarn, pri katerih se vetrnice ne umeščajo bližje od 1km pasu ob meji, nimajo pomembnih vplivov.

V drugem odstavku se v skladu s SEA direktivo (7. uvodni odstavek) za presojo o potrebni vključitvi drugih držav vzpostavlja upoštevanje načela vzajemnosti in enakopravnosti.

Tretji odstavek - za razliko od 82. člena ZVO-2 - izrecno opredeljuje fazo, v kateri se drugo države pozove k izjasnitvi glede sodelovanja v postopku presoje vplivov na okolje.

Predlog četrtega in petega odstavka pa po vzoru ureditve v Nemčiji, ureja potrebne prevode dokumentacije, ki je spremljajoče gradivo prostorskega akta in druge relevantne dokumentacije postopka.

V šestem odstavku je obveza posvetovanja z drugo državo, ki izrazi interes za postopek čezmejnega posvetovanja, določena tudi za mnenjedajalce. Za posvetovanje pa lahko ministrstvo imenuje tudi ad hoc komisijo.

Predlog sedmega odstavka 15 dnevni rok iz šestega odstavka 82. člena ZVO-2, v katerem mora ministrstvo pripravljavcu plana poslati mnenja in pripombe države članice, skrajšuje na rok 3 delovnih dni.

12. člen (dolžnost izvedbe celovite presoje vplivov na okolje)

(1) Ne glede na določbe zakona, ki ureja varstvo okolja, in zakona, ki ureja prostor, se za spremembo prostorskega izvedbenega akta, za katerega je že bila izvedena celovita presoja vplivov na okolje, le-ta ne izvede, če:

1. so za načrtovane posege za postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije določeni novi ali drugačni prostorski izvedbeni pogoji, ki sledijo zadnjemu stanju tehnike, in

2. glede na prostorski akt, ki se spreminja, niso predvideni drugačni ali novi posegi v okolje ali če gre za manjše spremembe lokacije posamezne naprave.

(2) Naročnik prostorskega akta lahko ministrstvo zaprosi za mnenje, ali je glede na prilagoditev prostorskega akta, s katerimi se v skladu s prejšnjim odstavkom načrtuje prilagoditev naprave zadnjemu stanju tehnike, celovita presoja vplivov na okolje potrebna. Če ministrstvo mnenja iz prejšnjega stavka, naročniku ne pošlje v 45 dneh od prejema zaprosila, ki mu je posredovano v skladu z zakonom, ki ureja prostor, se šteje, da ni potrebna. Če ministrstvo mnenje izda kasneje, pa država nosi odškodninsko odgovornost za stroške, ki so v postopku zaradi zamude pri izdaji mnenja nastali naročniku.

(3) Pri presoji, ali je glede na prvi odstavek tega člena za spremembo prostorskega akta treba izvesti celovito presojo vplivov na okolje, ministrstvo upošteva vsebino in raven natančnosti že izdelanega okoljskega poročila ter izdane odločbe ali mnenja o sprejemljivosti za prostorski akt, ki se spreminja.

(4) Če se načrtovane prostorske ureditve tekom sprejemanja prostorskega izvedbenega akta spremenijo na način, da se obremenitve okolja po obsegu ali intenzivnosti zmanjšajo, ministrstvo pozove naročnika prostorskega akta, da ustrezno prilagodi okoljsko poročilo. Ministrstvo najkasneje v 30 dneh od prejema dopolnitve iz prejšnjega stavka izda mnenje, v katerem se izjasni o okoljski sprejemljivosti prostorskega akta, pri čemer posamezno pristojno ministrstvo ali organizacijo k ponovnem mnenju pozove le, kadar samo glede na podatke postopka ne more oceniti, ali so zmanjšani vplivi na okolje sprejemljivi.

K 12. členu

V prvem odstavku so poleg pogojev iz četrtega odstavka 77. člena ZVO-2 in določb zakona, ki ureja prostor, določeni dodatni pogoji oziroma kriteriji, ob izpolnitvi katerih celovite presoje vplivov na okolje ni potrebno (ponovno) izvesti. Ta dodatna možnost izjeme se v tem členu ureja le za primere spreminjanja prostorskega izvedbenega akta in sicer ob kumulativno izpolnjenih pogojih iz 1. in 2. točke prvega odstavka. Torej, če se v prostorskem aktu spreminjajo le prostorski izvedbeni pogoji in niso predvideni drugačni ali novi posegi v okolje ali če gre za manjšo spremembo lokacije naprave.

Ta odstavek upošteva tudi, da je v tretjem odstavku 3. člena SEA direktive določeno: »Pri načrtih in programih iz odstavka 2, ki določajo rabo majhnih območij na lokalni ravni, ter pri manjših spremembah načrtov in programov... je okoljska presoja potrebna le, kadar države članice ugotovijo, da bodo verjetno znatno vplivali na okolje».

V skladu s predlaganim drugim odstavkom lahko naročnik prostorskega akta ministrstvo zaprosi za mnenje, ali je glede na prilagoditev prostorskega akta, s katerimi se v skladu s prvim odstavkom tega člena načrtuje prilagoditev naprave zadnjemu stanju tehnike, celovita presoja vplivov na okolje potrebna. Določena pa je tudi domneva, da celovita presoja ni potrebna, če

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

ministrstvo mnenja o tem naročniku ne pošlje v 45 dneh od prejema zaprosila; za kasneje posredovano mnenje pa je izrecno določena odškodninska odgovornost države.

V četrtem odstavku je podano podrobnejše pojasnilo za razumevanje drugega odstavka 84. člena ZVO-2. Spremembe, ki vodijo v zmanjševanje obremenitev okolja, zmanjšujejo pomembne vplive na okolje - kot primer lahko predvidimo na primer, da so bile na polju vetrnic tri izmed njih ukinjene, ostale pa niso pomembno spreminjale svoje lokacije. Če lahko ministrstvo iz dokumentacije postopka (med drugim tudi ustrezno dopolnjenega okoljskega poročila, ki zagotavlja skladnost poročila in predlagane vsebine prostorskega akta) že samo presodi, da gredo spremembe v opisano smer oziroma da so spremembe manjše oziroma predstavljajo manjše obremenjevanje okolja, ni razloga, da bi ponovno pridobiva mnenje pristojnih organov in organizacij. Mnenje posameznega mnenjedajalca pridobi le, kadar je v dvomu, ali gre z vidika okolja oziroma dela okolja, za katerega varstvo je zadolžen posamezen mnenje-dajalec, za pomembno spremembo, ki terja njegovo ponovno presojo.

C. POSEBNOSTI PRESOJE VPLIVOV NA OKOLJE

13. člen (presoja vplivov na okolje)

(1) Ne glede na določbe zakona, ki ureja varstvo okolja, in Uredbe o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Uradni list RS, št. 51/14, 57/15, 26/17, 105/20 in 44/22 – ZVO-2) se ob upoštevanju kumulativnih vplivov in prepovedi drobljenja projektov:

1. predhodni postopek po zakonu, ki ureja varstvo okolja, ne izvaja za samostoječe naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije in katerih nazivna električna moč ne dosega 1 MW ali se umeščajo na površini večji od 1 ha;

2. predhodni postopek po zakonu, ki ureja varstvo okolja, ne izvaja za naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo vetrne energije, in katerih nazivna električna moč ne presega 15 MW, če je poseg predviden na območju, varovanem po predpisih o ohranjanju narave ali je poseg 1 km ali manj oddaljen od stavb z varovanimi prostori, kot so določene s predpisi s področja hrupa v okolju;

3. postopek presoje vplivov na okolje po zakonu, ki ureja varstvo okolja, se izvaja za samostoječe naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije katerih nazivna električna moč presega 4 MW ter za naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo vetrne energije z nazivno električno močjo najmanj 30 MW.

(2) Pri pripravi poročila o vplivih na okolje v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, se, kolikor so (še) relevantni, ob upoštevanju napredka tehnike in najboljših razpoložljivih znanj in spremenjenega stanja okolja, uporabljajo tudi podatki iz okoljskega poročila, relevantnih strokovnih podlag in drugih spremljajočih gradiv prostorskega izvedbenega akta ter podatki iz zbirke prostorskih aktov, ki se vodi v skladu z zakonom, ki ureja prostor. Ti dokumenti, kolikor še ne obstajajo v digitalni obliki in še niso dostopni preko spletnega portala, morajo biti investitorju na voljo najkasneje v roku 8 delovnih dni od zahteve, v skladu z zakonom, ki ureja dostop do informacij javnega značaja.

(3) Domneva iz prvega odstavka 11. člena tega zakona glede čezmejnega vpliva prostorskega akta iz 11. člena tega zakona se v povezavi s postopkom presoje vplivov na okolje smiselno

uporabljajo tudi v zvezi z oceno čezmejnih vplivov(projekta na okolje v državi članici EU ali podpisnici Espoo konvencije).

K 13. členu

Predmetna določba posega v ureditev obvezne izvedbe postopka predhodne presoje in presoje vplivov na okolje, ki jo na podlagi Zakona o varstvu okolja (ZVO-2) določa Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Od veljavne ureditve se razlikuje v določenih segmentih. In sicer v primerjavi z navedeno uredbo v 1. točki prvega odstavka zvišuje prag za predhodno presojo za samostojne naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije z 250 kW na 1 MW (kar približno ustreza površini 1 ha, tj. 10 000 m², odvisno od tehnologije). Po drugi strani pa v 3. točki na novo uvaja zahtevo presoje vplivov na okolje tudi za naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije, če njihova nazivna električna moč presega 4 MW.

V Nemčiji obvezo presoje vplivov na okolje ureja Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (UVPG). Ta v prilogi 1 izrecno ne predvideva obveznosti predhodne presoje ali presoje vplivov na okolje za umeščanje sončnih elektrarn oziroma naprav za proizvodnjo elektrike iz sončne energije. Vendar pa tudi za tovrstne objekte velja točka 18.7. priloge omenjenega zakona, ki na odprtih območjih za t.i. druge naprave (»sonstige bauliche Anlagen«) določa, da je, kadar načrtovani projekt obsega »fiksno skupno tlorisno površino« (»festgesetzten Größe der Grundfläche von insgesamt«) 100 000 m² ali več vedno obvezna presoja vplivov na okolje, kadar pa le ta obsega med 20 000 m² do manj kot 100 000 m² (2-10ha) pa je obvezna t.i. splošna predhodna presoja vplivov na okolje.

Presoja vplivov na okolje je v Nemčiji vedno obvezna tudi za gradnjo in obratovanje vetrne elektrarne z napravami s skupno višino več kot 50 metrov v primeru 20 ali več vetrnih turbin. V primeru postavitve 6 do manj kot 20 vetrnih turbin je obvezna splošna predhodna presoja, medtem ko je v primer 3 do manj kot 6 vetrnih turbin presoja vplivov na okolje predhodna presoja glede na lokacijo (»standortbezogene Vorprüfung des Einzelfalls«).

Avstrijska ureditev ne ureja presoje vplivov na okolje v primeru fotovoltaike, a je s strani nevladnih organizacij deležna kritike. Ker v tem pogledu v Avstriji obstaja vrzel, ÖKOBURO zahteva, da se Priloga I k UVP-G 2000 dopolni tako, da se (predhodna) presoja vplivov na okolje predvidi tudi za fotonapetostne nadzemeljske sisteme. Vedno obvezna presoja naj se predvidi, v primeru, kadar »skupna površina, ki jo uporablja načrtovani fotovoltaični prostostoječi sistem« dosega 20ha, splošna predhodna presoja v primeru površine 5ha ali več, lokacijsko pogojena presoja pa v primeru 5 ha ter lokacijsko specifična predhodna presoja v primeru 1 ha.

Obrazložitev drugega odstavka: V tretjem odstavku 55. člena ZUreP-3 je sicer določeno, da se spremljajoče gradivo prostorskega akta hrani in vpogled vanj zagotavlja v digitalni obliki v prostorskem informacijskem sistemu, vendar pa bo skladno tretjim odstavkom 314. člena ZUreP-3 taka obveznost za vse podatke prostorskega informacijskega sistema nastopila šele po njegovi popolni vzpostavitvi - 31. decembra 2025.

V tretjem odstavku pa je tudi na projektni ravni vključena izjema, ki jo ta zakon v prvem odstavku 11. člena sicer določa za postopek sprejemanja prostorskega akta.

D. KAKOVOST DOKUMENTACIJE

14. člen (dodatni ukrepi za zagotavljanje kakovosti spremljajočega gradiva in dokumentacije postopkov umeščanja v prostor)

Za spodbujanje kakovosti okoljskih poročil in poročil o vplivih na okolje in strokovnih podlag, pripravljenih v zvezi z umeščanjem objektov in naprav za proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije, ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju s pristojnimi organi in organizacijami, poleg nalog, ki mu jih nalaga zakon, ki ureja varstvo okolja, vsako leto v mesecu aprilu analizira vsa relevantna poročila, ki jih je prejelo v preteklem koledarskem letu ter na spletni strani ministrstva najkasneje do 1. 10. vsako leto objavi priporočila in smernice ter primere dobrih praks, ki so namenjene večji kakovosti teh poročil in strokovnih podlag ter usklajenem in predvidljivem delovanju pristojnih ministrstev in organizacije v postopkih umeščanja v prostor.

K 14. členu

Za poenotenje zahtev, večjo kakovost in lažjo pripravo okoljskih poročil in poročil vplivov na okolje in s tem tudi za zagotovitev enake obravnave projektov umeščanja OVE različnih izvajalcev je nujno, da se zagotovi spremljanje izdelanih poročil in relevantnih strokovnih podlag prostorskih aktov ter da se poda priporočila za njihovo izboljšavo in poenotenje, kot tudi, da se v ta namen zagotovi izmenjava izkušenj in dobrih praks.

15. člen (podatki, potrebni za presojo sprejemljivosti planov in posegov na okolje)

(1) V okoljskem poročilu in poročilu o vplivih na okolje, pripravljenih na podlagi zakona, ki ureja varstvo okolja oziroma zakona, ki ureja ohranjanje narave, in v strokovnih podlagah, ki se k prostorskemu aktu pripravijo na podlagi zakona, ki ureja prostor, se navedejo informacije, ki jih je smiselno zahtevati glede na:

1. trenutno znanje in metode presoje,
2. vsebino in natančnost prostorskega akta,
3. vrsto naprave za proizvodnjo električne energije, na katero se nanašajo nameravani projekti, in
4. to, na kateri stopnji odločanja je prostorski akt in koliko je nekatere zadeve primerneje presojati na različnih ravneh tega procesa, da se prepreči podvajanje presoje.

(2) Vlada lahko predpiše, katere vsebine so nujno potrebne za oceno sprejemljivosti izvedbe prostorskega akta ali nameravanega posega na okolje glede na vrsto naprave za proizvodnjo električne energije, na katero se nanašajo nameravani projekti.

(3) Pri oblikovanju dokumentov iz prvega odstavka tega člena se primarno izhaja iz obstoječih podatkovnih zbirk države in občine. Podatki, ki jih v postopku sprejemanja prostorskega akta ali odločanja o izdaji upravne odločbe, ki omogoča poseg v okolje ali naravo, v utemeljitev svojih argumentov predložijo in se nanje sklicujejo udeleženci postopka ali javnost, pridobijo značaj informacije javnega značaja. Država lahko tiste podatke iz prejšnjega stavka, za katere oceni, da so verodostojni in pomembni, vključi v svoje podatkovne zbirke, pri čemer se za dostop do teh podatkov uporablja zakon, ki ureja dostop do informacij javnega značaja.

K 15. členu

Predlagana določba prvega odstavka izhaja iz drugega odstavka 5. člena Direktive 2001/42/ES o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje ("CPVO direktiva"). Ta poudarek je skupaj z drugim odstavkom pomemben, ker je bilo v postopku identifikacije ovir za uvedbo OVE večkrat izpostavljeno, da naj bi organi v procesu načrtovanja pogosto zahtevali preveč prepodrobne podatke za strateško raven in pa tudi podatke, ki z nameravanimi plani oziroma projekti vsebinsko niso povezani oz. je ta povezava zanemarljiva (npr. ko nosilci urejanja prostora v primeru postavitve VE kot strokovno podlago zahtevajo analizo vpliva obratovanja vetrne elektrarne na dvoživke). Da bi preprečili tovrstne situacije je vladi dana tudi zakonska podlaga, da po potrebi predpiše katere vsebine so nujno potrebne za oceno sprejemljivosti izvedbe prostorskega akta ali nameravanega posega na okolje glede na vrsto naprave za proizvodnjo električne energije, na katero se nanašajo nameravani projekti (postavitve VE ali SE).

Da je odločitev o načrtovanju in izvedljivosti projektov sploh mogoče sprejeti v razumnem času, velja ocene, analize in presoje primarno graditi na obstoječih podatkovnih zbirkah države in občine. Kolikor pa se v postopkih kot pomembni za presojo posledic na okolje in odločanje izkažejo tudi podatki, ki jih v postopku sprejemanja prostorskega akta ali odločanja o izdaji upravne odločbe, ki omogoča poseg v okolje ali naravo, v utemeljitev svojih argumentov predložijo in se nanje sklicujejo udeleženci postopka ali javnost, je z namenom zagotavljanja javne koristi varovanja okolja in večje kakovosti trajnostnega odločanja v zakonu določeno, da ti podatki pridobijo značaj informacije javnega značaja. Država pa lahko tiste podatke iz prejšnjega stavka, za katere oceni, da so verodostojni in pomembni, vključi v svoje podatkovne zbirke, s čimer se za dostop do teh podatkov uporablja zakon, ki ureja dostop do informacij javnega značaja.

E. DRUGI UKREPI

16. člen (regulatorni peskovniki)

(1) Z namenom razvoja in uporabe novih in naprednih tehnologij, proizvodov, pristopov ali drugačnih načinov uporabe obstoječih na področju proizvodnje električne energije z izrabo sončne in vetrne energije, vključno z napravami za shranjevanje energije (v nadaljevanju tega člena: proizvodnja električne energije iz OVE) lahko ministrstvo, pristojno za energijo, po predhodni pridobitvi soglasja ministrstev in organizacij, pristojnih za podajo mnenj, soglasij ali dovoljenj na področju proizvodnje električne energije iz OVE, začasno odobri odstop od predpisov, ki urejajo umeščanje v prostor, varstvo okolja, ohranjanje narave, upravljanje z vodami, varstvo kulturne dediščine ter gradnjo in obratovanje naprav za proizvodnjo električne energije iz OVE, ki onemogočajo razvoj in uporabo takih tehnologij, proizvodov ali pristopov (v nadaljnjem besedilu: »odstop od veljavnih predpisov«, tudi »regulatorni peskovnik«).

(2) Odstop od veljavnih predpisov ni dovoljen v primeru tehnologij, proizvodov ali pristopov na področju proizvodnje električne energije iz OVE, ki že obstajajo na trgu, razen, če pobudnik dokaže, da bo uporabljena druga tehnologija, proizvod ali pristop ali da bo na trgu že prisotna tehnologija, proizvod ali pristop uporabljena na drugačen način.

(3) Ministrstvo, pristojno za energijo, lahko odobri odstop od veljavnih predpisov najdlje za obdobje, ki omogoča preizkus novih in naprednih tehnologij, proizvodov, pristopov ali

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

drugačnih načinov uporabe obstoječih. Trajanje obdobja odstopa od veljavnih predpisov, ter način in pogoji predčasnega prenehanja se določijo v predpisu iz osmega odstavka tega člena.

(4) Pravna ali fizična oseba lahko pri ministrstvu, pristojnemu za energijo, vloži pobudo za izdajo odločbe, ki dovoljuje odstop od veljavnih predpisov. Če ministrstvo, pristojno za energijo, oceni, da je izvedba regulatornega peskovnika v javnem interesu in v skladu z namenom prvega odstavka tega člena, pobudnika pozove k vložitvi vloge.

(5) Ministrstvo, pristojno za energijo, o vlogi iz prejšnjega odstavka odloči z odločbo. Pritožba zoper odločbo ni dopustna, dopusten pa je upravni spor.

(6) Ministrstvo, pristojno za energijo, v odločbi iz prejšnjega odstavka opredeli najmanj naslednje:

- opis nameravanega projekta, vključno z navedbo njegovega pobudnika in upravljavca oziroma izvajalca, nameravane lokacije, nameravane nove in napredne tehnologij, proizvodov, pristopov ali drugačnih načinov uporabe le-teh;
- pogoje za zagotavljanje skladnosti z zahtevami testiranja v regulatornem peskovniku;
- obseg dovoljenega odstopa od veljavnih predpisov;
- predvideno obdobje testiranja in način prenehanja;
- okvirni postopek testiranja;
- zahteve ob izhodu prijavitelja oziroma projekta iz regulatornega peskovnika;
- način financiranja;
- način zagotavljanja javnosti in transparentnosti testiranja v regulatornem peskovniku;
- zahteve ob zaključku testiranja v regulatornem peskovniku;
- druge pogoje in ukrepe za čim manjše emisije, obremenitve in druge posledice regulatornega peskovnika.

(7) Testiranje tehnologij, proizvodov ali pristopov na področju proizvodnje električne energije iz OVE v regulatornem peskovniku nadzoruje ministrstvo, pristojno za energijo. Pri izvajanju nadzora mu strokovno podporo zagotavljajo ministrstva in organizacije, ki so dale soglasje k odobritvi regulatornega peskovnika, in sicer za področja, ki so v njihovi pristojnosti.

(8) Minister, pristojen za energijo, predpiše vsebino pobude, vloge in odločbe iz tega člena, trajanje odstopa od veljavnih predpisov, način predčasnega prenehanja, tehnične in druge pogoje regulatornega peskovnika, nadzor nad izvajanjem ter druge pogoje uvedbe, izvajanja in zaključka regulatornega peskovnika.

K 16. členu

Iz Priporočila Evropske komisije (EK) o pospešitvi postopkov izdaje dovoljenj za projekte na področju energije iz obnovljivih virov in poenostavitvi sklepanja pogodb o nakupu električne energije z dne 18. 5. 2022 (REPowerEU) izhaja, da da EK neposredno podpira idejo o spodbujanju držav članic k vzpostavitvi regulatornih peskovnikov (preskušanje inovativnih tehnologij, proizvodov, storitev ali pristopov, ki niso v celoti skladni z obstoječim pravnim in regulativnim okvirom) za odobritev ciljno usmerjenih izjem od zakonodajnega okvira za inovativne tehnologije, proizvode, storitve ali pristope, s ciljem olajšati izdajo dovoljenj na področju uvajanja in vključevanja energije iz obnovljivih virov, shranjevanje energije in drugih tehnologij razogljichenja. EK je dne 18.05.2022 objavila tudi predlog spremembe Direktive 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, ki k členu 15 veljavne direktive,

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

ki opredeljuje obveznosti držav članic v zvezi z upravnimi postopki in predpisi, dodaja novo določbo novega odstavka 2a, s katero opredeljuje dodatno dolžnost držav članic, da spodbujajo časovno omejeno preizkušanje novih tehnologij energije iz obnovljiv virov v pilotnih projektih v resničnem okolju.

Poleg navedenega je Vlada Republike Slovenije dne 12. 5. 2022 sprejela Strateška izhodišča za spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti v gospodarstvu, s katerimi je predvidela aktivnosti na področju vzpostavitve regulatornih peskovnikov, katerih predviden cilj je spodbujanje inovativnih tehnoloških rešitev z namenom povečanja učinkovitosti in uspešnosti obstoječih tehnologij, procesov in modelov, ki lahko vodijo v spremembo obstoječih pravil v regulatornih okoljih. Med drugim je Vlada RS že takrat predvidela sprejem pravilnika, s katerim bi opredelila postopke v zvezi z regulatornimi peskovniki na področju spodbujanja obnovljivih virov in energetske učinkovitosti.

Predlagani člen sledi Strateškimi izhodiščem za spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti v gospodarstvu ter na podlagi le-teh ureja možnost začasnega odstopa od veljavnih predpisov, ki urejajo umeščanje v prostor, varstvo okolja, ohranjanje narave, upravljanje z vodami, varstvo kulturne dediščine, gradnjo in obratovanje proizvodnih naprav, ki za proizvodnjo električne energije izrabljajo sončno in vetrno energijo, in kateri ne sledijo razvoju novih in naprednih tehnologij, proizvodov, pristopov ali drugačnih načinov uporabe obstoječih, in kot taki ne omogočajo izvedbo le-teh.

IV. DOPUSTNA SPREMLJAJOČA RABA

1. SPLOŠNO

17. člen (dopustna spremljajoča energetska raba prostora za izgradnjo objektov OVE)

(1) Dopustna spremljajoča energetska raba prostora za postavitev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, je raba prostora, ki:

1. pomembno ne otežuje osnovne namenske rabe prostora, določene s prostorskimi akti v skladu z zakonom, ki ureja prostor,
2. omogoča, da zemljišče hkrati služi osnovnemu namenu in spremljajoči rabi, katere namen je doseganje ciljev na področju obnovljivih virov energije in
3. je dopustna v skladu s tem zakonom ali zakonom, ki ureja prostor oziroma predpisi sprejetimi na njuni podlagi.

(2) Spremljajoča energetska raba prostora ne sme izpodriniti njegove osnovne namenske rabe in je, kadar je osnovna namenska raba povezana z izvajanjem določene dejavnosti, dopustna le dokler se ta dejavnost dejansko izvaja.

(3) Vlada lahko za posamezno dopustno spremljajočo energetska raba prostora predpiše obvezno uporabo najboljše dostopne tehnologije ali tehnologij in snovi z najmanjšim vplivom na okolje, faktor izrabe, maksimalno zazidanosti parcele zaradi spremljajoče energetske rabe in višino ali prostornino objektov, ki ima naravo podrobnejših pravil urejanja prostora prostorskega reda, kot jih ureja zakon, ki ureja prostor. Vlada lahko za urejanje vprašanj iz prejšnjega stavka sprejme tudi smernice, ki imajo naravo tehničnih smernic iz zakona, ki ureja graditev.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

(4) Občina lahko za posamezne dopustne spremljajoče energetske rabe podrobneje opredeli vprašanja iz prejšnjega odstavka ali predpiše druge prostorske izvedbene pogoje za posamezno spremljajočo rabo, ki jih narekujejo posebnosti prostora in so utemeljeni s strokovnimi podlagami.

(5) Upravljavlec naprave, kolikor ta več ne obstoji, pa lastnik naprave ali zemljišča, na katerem se nahaja naprava, je dolžan na svoje stroške odstraniti naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije ter tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje in naprave za shranjevanje energije ter priključke na omrežje in pri tem zagotoviti ustrezno ravnanje z odpadki, če:

1. se dejavnost, ki uresničuje namensko rabo, dejansko ne izvaja ali
2. naprava ne služi proizvodnji oziroma distribuciji električne energije več kot 12 zaporednih mesecev.

(6) Če oseba iz prejšnjega odstavka svoje obveznosti ne izpolni prostovoljno, odstranitev naprav in priključkov na njene stroške v sodelovanju z inšpekcijo, pristojno za energijo, naloži inšpekcija, pristojna za graditev, na kmetijskih zemljiščih pa inšpekcija, pristojna za kmetijstvo.

K 17. členu

Evropska komisija je 18. maja 2022 sprejela akcijski načrt REPowerEU, v katerem predlaga sveženj ukrepov za pospešitev energetskega prehoda, in poudarja, da so za dolgoročno zagotovitev zanesljive in konkurenčne energetske oskrbe EU ključni predvsem ukrepi za pospešitev rabe obnovljivih virov energije (OVE). V okviru takih ukrepov iz Priporočila Evropske komisije o pospešitvi postopkov izdaje dovoljenj za projekte na področju energije iz obnovljivih virov in poenostavitvi sklepanja pogodb o nakupu električne energije z dne 18.05.2022 ter priloge k le-temu izhaja, da se državam članicam svetuje odpravo omejitev in prepovedi, ki onemogočajo več vrst rabe istega prostora, in sprejem ureditve, ki bi omogočala več vrst rabe prostora na način, da bi omogočala istočasno rabo prostora za različne namene (npr. energetske in kmetijske; energetske in vodno ipd.).

Predlagani člen, skupaj s členi v nadaljevanju tega poglavja, sledi priporočilu EK na način, da na načelni ravni vzpostavlja možnost spremljajoče energetske rabe prostora za postavitev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, v prostoru, katerega osnovni namen (osnovna namenska raba) je sicer drugačen. Dejstvo je namreč, da se potrebe svetovnega prebivalstva eksponentno večajo. To pomeni, da bomo v prihodnosti morali na enoto površine pridelati bistveno več in različnih končnih produktov, če želimo zadovoljiti vse naraščajoče potrebe, zato moramo omogočiti rabo zemljišč tudi za druge namene, pri čemer je ključnega pomena, da primarni namen zemljišč ostane nespremenjen - npr. v primeru agro-voltaike proizvodnja hrane zaradi proizvodnje električne energije ne sme biti ogrožena, zaradi sončnih elektrarn na protihrupnih ograjah ne sme biti zmanjšana funkcija in varnost cest ipd..

Taka spremljajoča raba je dopustna le na način, da ne ovira osnovne namenske rabe in da je območje primerno za izvajanje osnovne namenske rabe ter spremljajoče energetske rabe hkrati. Obenem je taka raba dopustna le, če jo dovoljuje ta zakon (ali zakon, ki ureja prostor oziroma predpisi sprejeti na njihovi podlagi.

Zakon pa daje Vladi in občinam možnost določiti tudi dodatne pogoje. Vlado pooblašča, da lahko za posamezno dopustno spremljajočo energetske rabe prostora predpiše obvezno uporabo najboljše dostopne tehnologije ali tehnologij in snovi z najmanjšim vplivom na okolje,

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

faktor izrabe, maksimalno zazidanosti parcele zaradi spremljajoče energetske rabe in višino ali prostornino objektov, ki ima naravo podrobnejših pravil urejanja prostora prostorskega reda, kot jih ureja zakon, ki ureja prostor. Občina pa lahko za posamezne dopustne spremljajoče energetske rabe podrobneje opredeli vprašanja, ki jih ne urejajo državni predpisi, med drugim lahko predpiše tudi druge prostorske izvedbene pogoje za posamezno spremljajočo rabo, ki jih narekujejo posebnosti prostora in so utemeljeni s strokovnimi podlagami.

Na območjih, kjer je energetska raba, določena kot spremljajoča dejavnost, zakon izrecno zahteva, odstranitev naprav, ki ne služijo več namenu proizvodnje električne energije in pa – zaradi preprečitve zlorabe oziroma tega, da bi spremljajoča raba “prerasla” v edino rabo prostora, tudi odstranitev naprav za proizvodnjo električne energije v primeru neizvajanja dejavnosti, ki ustreza namenski rabi zemljišča (na primer v primeru opustitve kmetijske dejavnosti). Navedeno je načeloma dolžnost upravljavca naprave; koliko ta ne obstoji več (je na primer izbrisan v stečajnem postopku), pa je stroške dolžan odstraniti lastnika zemljišča, na katerem se nahaja naprava. Če zavezanec svoje dolžnosti ne izpolni prostovoljno, mu odstranitev naprav in priključkov na njegove stroške v sodelovanju z inšpekcijo, pristojno za energijo, naloži inšpekcija, pristojna za graditev, na kmetijskih zemljiščih pa inšpekcija, pristojna za kmetijstvo.

2. SPREMEMBE IN DOPOLNITVE V POVEZAVI Z ZAKONOM O CESTAH

18. člen (vrste naprav in pogoji za postavitve)

(1) Ne glede na določbe Zakona o cestah⁵ (Uradni list RS, št. ___/22) in Zakona o Družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 97/10 in 40/12 – ZUJF) je na cestnih zemljiščih javnih cest dovoljena graditev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije, vključno s spremljajočo tehnično opremo, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje, pod pogoji in na način, določen s tem zakonom.

(2) Graditev naprav iz prejšnjega odstavka (v nadaljevanju tega člena: naprave) je na cestnem zemljišču dopustna pod pogojem, da ni ovirano redno vzdrževanje ceste, v območju ceste pa pod pogojem, da ni oviran bodoči razvoj ceste. Izvedba teh naprav ne sme škodovati cesti, ogroziti, ovirati ali zmanjšati varnosti prometa ter mora omogočati njihovo začasno demontažo zaradi izvedbe vzdrževalnih del ceste.

(3) Graditev naprav na cestnem zemljišču ni dopustna:

- v območju prostega profila ceste,
- v območju preglednih polj, pregledne berme ter polj vidnosti prometne signalizacije,
- na prometni signalizaciji in prometni opremi s certificirano konstrukcijo,
- na območju naprav za odvodnjavanje ceste in čiščenja odpadnih vod, vključno z dostopi do njih.

(4) Ne glede na prejšnji odstavek je graditev naprav dopustna na območjih iz četrte alineje prejšnjega odstavka pod pogojem, da tehnična izvedba naprav omogoča normalno neovirano dostopnost in vzdrževanje ceste, njene opreme, objektov in naprav.

⁵ Člen je pripravljen skladno s predlogom novega Zakona o cestah (ZCes-2) o sprejemu katerega bo Državni zbor RS predvidoma odločal v septembru 2022 in je dostopen na spletni strani DZ na naslednji povezavi:

<https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/335ad37d31c106d2adfe10da62c5b6ce9513a066ea2904c8aceaadc0d6c11bc3>

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

(5) Gradnja naprav je dopustna v sklopu izvajanja vzdrževalnih del v javno korist na cesti ter rekonstrukciji in novogradnji ceste, pod pogojem, da so pridobljene stvarne pravice na nepremičninah tudi za gradnjo teh naprav. V primerih skupne gradnje v okviru vzdrževalnih del v javno korist in rekonstrukcije ceste nazivna moč naprave ne sme presežati 10 MW.

(6) V postopku projektiranja vzdrževalnih del v javno korist mora biti s strani ministrstva, pristojnega za energijo, v projektnih pogojih opredeljeno ali na območju načrtovanega ukrepa na cesti obstajajo potencialni pogoji za postavitev naprav. V primeru ustreznih pogojev vse nadaljnje aktivnosti, ki so potrebne za medsebojno uskladitev projektne dokumentacije, prevzame investitor v napravo (v nadaljevanju tega člena: investitor). V primeru rekonstrukcije in novogradnje ceste nosilec urejanja prostora s področja energetike poda podrobnejše usmeritve ter podatke in strokovne podlage za potencialne lokacije naprav v fazi priprave osnutka občinskega prostorskega načrta oziroma v fazi priprave študije variant državnega prostorskega načrta.

(7) Postavitev in delovanje naprav iz tega člena in tehnične opreme, potrebne za njihovo delovanje, naprav za shranjevanje energije ter priključkov na omrežje je na cestnem zemljišču dopustna tudi, če v skladu z zakonom, ki ureja prostor, spremljajoča energetska raba ni načrtovana v prostorskem aktu.

(8) V primeru, ko gradnja naprave ne poteka sočasno z izvajanjem ukrepa na cesti, mora pri izvajanju tega ukrepa upravljavec ceste upoštevati vse predhodne tehnične zahteve, na podlagi katerih bo izvedba gradnje naprave omogočena. Vse stroške, nastale zaradi gradnje naprave nosi investitor.

(9) Ustanavljanje stvarne pravice na cestnem zemljišču za potrebe gradnje naprave je v pristojnosti upravljavca ceste.

(10) Vsa medsebojna razmerja med lastnikom zemljišča, upravljavcem ceste in investitorjem se uredijo s pogodbo, s katero se uredijo medsebojne finančne in druge obveznosti. S strani države oziroma občine je podpisnik pogodbe minister, pristojen za promet, oziroma župan.

(11) Določbe tega člena ne izključujejo uporabe drugih določb zakona, ki ureja ceste, zakona, ki ureja Družbo za avtoceste v Republiki Sloveniji, in tudi ne določb zakona, ki ureja ohranjanje narave, ter zakona, ki ureja graditev objektov, kolikor ta zakon ne določa drugače pa tudi ne določb zakona, ki ureja varstvo okolja.

K 18. členu

S postavitvijo naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije (ti. Sončne elektrarne, SE) na način, predviden v tem členu, se izkorišča površine, ki so zaradi vplivov cest že »razvrednotene«, saj je s samo gradnjo cest že bilo poseženo v prostor, pri čemer se zaradi minimalnih vplivov teh naprav na okolje teh površin ne razvrednoti še bolj.

Določba tega člena dopolnjuje določbe ZCes-2 in ZDARS-1. Na podlagi teh določb je na posameznih delih cest oziroma cestnih zemljiščih dopustna graditev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije, upravljavcema cest pa daje pooblastila za podeljevanje stvarnih pravic za gradnjo teh naprav. Gradnja teh naprav je dopustna na cestnih zemljiščih vseh javnih cest (državnih in občinskih), to je na zemljiščih, ki so v matični evidenci dejanske rabe opredeljena kot ceste. Dejanska raba zemljišč javne cestne infrastrukture pomeni dejansko uporabo pozidanih zemljišč, na katerih so objekti in naprave, potrebni za nemoteno odvijanje javnega cestnega prometa, ter zemljišč, potrebnih za uporabo teh objektov in naprav v skladu z zakonom, ki ureja ceste.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

Gradnja naprav je dopustna v okviru cestnega zemljišča, ki je v lasti države oziroma občin, ter v okviru območja ceste, ob upoštevanju pogojev upravljavcev cest, ki jih podajo pred pričetkom graditve naprave. Za območje ceste se šteje prostor cestnega zemljišča z varovalnimi pasovi, katerih širina je odvisna od kategorije ceste (od 5 do 40 m), in zračni prostor v višini 15 m pri državnih cestah, pri občinskih cestah pa 7 metrov nad terenom. V primeru načrtovane posodobitve oziroma deviacije ceste, katere rešitev posega v njen varovalni pas se lahko gradnja teh naprav izvaja ob ali po izvedeni posodobitvi načrtovanega cestnega ukrepa. Tehnična izvedba teh naprav mora omogočati nemoteno redno vzdrževanje ceste, njenih objektov in naprav.

Gradnja naprav ni dopustna v območju prostega profila ceste, ki obsega prometni profil vozišča z obojestransko varnostno širino in višino 4,50 m nad voziščem, v območju preglednih polj križišč, cestnih priključkov, preglednih berm v krivinah ter polju vidnosti prometne signalizacije, ki udeležencem cestnega prometa omogoča normalno detekcijo prometne signalizacije. Gradnja teh naprav tudi ni dopustna na območju naprav za odvodnjavanje cest in čiščenje odpadnih vod, razen v primeru, da njihova tehnična izvedba omogoča neoviran dostop do teh naprav in njihovo vzdrževanje (npr. SE je lahko postavljena na strehi čistilne naprave).

V sklopu izvajanja vzdrževalnih del v javno korist na cestni infrastrukturi, za katera se ne zahteva pridobitev gradbenega dovoljenja, z ukrepom pa se posega tudi v varovalni pas ceste, je sočasno, lahko pa tudi po že izvedenih delih na cesti, dopustna gradnja teh naprav pod pogojem, da so ustanovljene stvarne pravice. V primerih, ko se te naprave gradijo v okviru cestnih ukrepov, njihova nazivna moč ne sme presegati 10 MW, kar pomeni, da se poseg ne uvršča v prostorske ureditve državnega pomena.

Določba natančneje opredeljuje obveznost usklajenega projektiranja cest in naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije. Upravljavec ceste mora že v fazi pridobivanja projektnih pogojev za načrtovani cestni ukrep, od pristojnega mnenjedajalca, pridobiti vsa relevantna izhodišča o morebitni ustreznosti potencialne lokacije za graditev teh naprav. V okviru nadaljnjih aktivnosti za realizacijo cestnega ukrepa mora biti določen investitor gradnje teh naprav, ki usklajuje svoje rešitve z rešitvami načrtovanega cestnega ukrepa. V primeru, da je načrtovani cestni ukrep opredeljen kot lokalna ali državna prostorska ureditev, vse usmeritve in pogoje za sočasno gradnjo teh naprav v območju posega ceste, podaja nosilec urejanja prostora s področja energetike.

V primeru ko je območje lokacije načrtovanega ukrepa tudi potencialna lokacija za gradnjo naprav, pa gradnja teh naprav ni sprejemljiva sočasno z gradnjo cestnega ukrepa, mora upravljavec ceste pri načrtovanju svojih ukrepov upoštevati vse tehnične zahteve na podlagi katerih bo kasneje s čim manjšimi posegi v cestne rešitve in čim manjšo investicijo možna izgradnja naprav.

Ustanavljanje stvarnih pravic na cestnih zemljiščih, na podlagi katerih si bo investitor teh naprav zagotovil pravico graditi je v pristojnosti upravljavcev cest, ki neposredno podeljujejo te pravice potencialnim investitorjem naprav, skladno z zakonom o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti. Vsa medsebojna razmerja, ki se nanašajo na finančne obveznosti med državo oziroma občino in investitorjem naprave se urejajo s posebno pogodbo katere podpisnik je strani lastnika zemljišča minister pristojen za promet oziroma župan.

3. SPREMEMBE IN DOPOLNITVE V POVEZAVI Z ZAKONOM O VODAH

19. člen (vrste naprav in pogoji za postavitve)

(1) Ne glede na 37. člen Zakona o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdl-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15 in 65/20) je na vodnem in priobalnem zemljišču dovoljena postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje, pod pogoji in na način, določen s tem zakonom.

(2) Postavitve naprav iz prejšnjega odstavka je dopustna ob upoštevanju naslednjih pogojev:

a) naprava se postavi na naslednjih vodnih telesih:

- umetna jezera, nastala zaradi odvzema ali izkoriščanja mineralnih surovin (jezera, nastala zaradi pogrezanja pridobivalnega prostora premogovnika in ojezerene gramozne jame, kjer izkoriščanje mineralnih surovin več ne poteka),

- vodni zadrževalniki, ki so nastali z zajezitvijo tekočih voda za potrebe hidroelektrarn (tj. akumulacijski bazeni hidroelektrarn) in namakanja,

- umetni (grajeni) odvodni in dovodni kanali, zgrajeni za potrebe proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah,

b) naprava se postavi na grajeni obali vodnih teles (npr. na brežine akumulacijskih bazenov hidroelektrarn in nasipov, jezove) ali na samem vodnem telesu iz točke a) tega odstavka,

c) ob postavitvi naprave se zagotovijo varnostni ukrepi, s katerimi se zagotovi, da zaradi delovanja naprave ne bo ogroženo življenje in premoženje,

d) če se naprava postavi na samem vodnem telesu iz točke a) tega odstavka, se okrog naprave postavi fizična zaščita, ki označuje mejo območja naprave (npr. s plovci) in opozorilne oznake, da gre za napravo za proizvodnjo električne energije ter za območje, na katerem je nepooblaščenim osebam dostop prepovedan,

e) če se na vodnih telesih iz točke a) tega odstavka izvajajo tudi turistične in športno-rekreativne dejavnosti, se naprava postavi na način, da se teh dejavnosti ne ovira oziroma, da se jih ovira v najmanjši možni meri, ob upoštevanju varnosti uporabnikov,

f) naprava ne ovira izvajanja gospodarskih javnih služb.

(3) Postavitve in delovanje naprav iz tega člena in tehnične opreme, potrebne za njihovo delovanje, naprav za shranjevanje energije ter priključkov na omrežje, je na vodnih in priobalnih zemljiščih dopustna tudi, če v skladu z zakonom, ki ureja prostor, spremljajoča energetska raba ni načrtovana v prostorskem aktu.

(4) Določbe prvega do tretjega odstavka tega člena ne posegajo v uporabo drugih določb zakona, ki ureja vode, in določb zakona, ki ureja ohranjanje narave, ter zakona, ki ureja graditev objektov, kolikor ta zakon ne določa drugače pa tudi ne določb zakona, ki ureja varstvo okolja.

(5) Po odstranitvi naprav iz tega člena se na vodnem oziroma priobalnem zemljišču vzpostavi prejšnje stanje.

(6) Minister, pristojen za energijo, v soglasju z ministrom, pristojnim za vode, predpiše podrobnejša pravila za postavitve in delovanje naprav iz tega člena.

K 19. členu

Dejstvo je, da se potrebe svetovnega prebivalstva po električni energiji eksponentno večajo in v kolikor želimo zagotoviti zanesljivo, trajnostno in cenovno sprejemljivo oskrbo države z električno energijo, bo potrebno za proizvodnjo le-te izkoristiti čim več do sedaj še neizkoriščenih potencialov. Eden izmed takih potencialov so umetno ustvarjene vodne površine (umetna vodna telesa, ki so nastala zaradi posega v prostor) oz. priobalna zemljišča, ki so posebej primerna za postavitve ti. sončnih elektrarn (SE), kar po trenutno veljavni zakonodaji ni omogočeno.

Ključne prednosti plavajočih SE so, da se na tak način omogoči racionalnejša izraba prostora, ki bi v nasprotnem primeru bil praktično popolnoma neizkoriščen, za visoko učinkovito proizvodnjo električne energije (hladilni učinek vode povečuje produktivnost fotovoltaičnih panelov), brez emisij in hrupa. Plavajoča SE tudi zmanjšuje izhlapevanje, ki je posebno problematično v vse daljših sušnih obdobjih, senčenje pa pomaga zmanjševati neželjeno cvetenje alg.

Za uspešno upravljanje vodnih teles (predvsem zadrževalnikov za potrebe HE in namakanja) je ključno, da osnovna raba voda še vedno ostane nespremenjena, raba vode za plavajoče SE je sekundarni namen (namenska raba vodnih oz. priobalnih zemljišč se ne spreminja).

Tovrstni projekti so v tujini že relativno ustaljena praksa (npr. Češka, Nizozemska), v RS pa je potrebno pravno podlago za izvedbo takšnih projektov ustrezno urediti, tudi z namenom, da se postavitve plavajočih SE dopusti na omejenih področjih brez tveganja za poplavno varnost in z minimalnimi vplivi na biotsko raznovrstnost oz. naravno ravnovesje.

Predlog je skladen z 2. členom Zakona o vodah (Ur. l. RS, št. 67/02 s sprem., v nadaljnjem besedilu: ZV-1), ki določa cilje zakona, ki so med ostalim tudi omogočati različne vrste rabe voda ob upoštevanju dolgoročnega varstva razpoložljivih vodnih virov in njihove kakovosti, pri čemer se pri oblikovanju programov ukrepov upoštevajo tudi vplivi podnebnih sprememb (ki so nenazadnje eden izmed ključnih razlogov za neizogibno potreben prehod na OVE).

Namen predloga zakona je torej omogočiti rabo in druge posege v vode, na vodna in priobalna zemljišča za potrebe razvoja OVE ter posege na zemljišča na varstvenih in ogroženih območjih regulirati tako, da se ne poslabšuje stanja voda, da se omogoča varstvo pred škodljivim delovanjem voda, ohranjanje naravnih procesov, naravnega ravnovesja vodnih in obvodnih ekosistemov, ter varstvo naravnih vrednot in območij, varovanih po predpisih o ohranjanju narave (skladno s 5. členom ZV-1).

Skladno s 150. členom ZV-1 se lahko poseg v prostor, ki bi lahko trajno ali začasno vplival na vodni režim ali stanje voda, izvede samo na podlagi vodnega soglasja. Kot tovrsten poseg se štejejo, med ostalim, posegi na vodnih ali priobalnih zemljiščih ter posegi, ki so potrebni za izvajanje posebne rabe vode. Navedeno pomeni, da je potrebno tudi za postavitve plavajoče PV pridobiti vodno soglasje.

Pri postavitvi bo potrebno spoštovati tudi ostalo relevantno zakonodajo s področja graditve, urejanja prostora, varovanja okolja itd.. Skladno z Gradbenim zakonom (Ur. l. RS, št. 199/21 in 105/22 – ZZNŠPP, v nadaljnjem besedilu: GZ-1) gre pri plavajoči SE za objekt, za katerega bo potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje - po predpisih o klasifikaciji vrsti objektov CC-SI gre namreč za gradnjo objektov, ki se razvrščajo kot elektrarne in drugi energetski objekti (pri

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

čemer bo razvrstitev objekta odvisna od njegove moči, glede na moč oz. velikost naprave bo eventualno potrebno izvesti predhodni postopek iz 90. člena ZVO-2 in postopek presoje vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje ali integralno gradbeno dovoljenje v skladu z zakonom, ki ureja graditev itd.).

Ključni element pri volatilni proizvodnji električne energije iz OVE so hranilniki, ki omogočajo prilagajanje proizvodnje potrebam omrežja, zato je nujno potrebno omogočiti tudi postavitve le-teh. Shranjevanje energije je namreč bistvenega pomena za zagotavljanje zanesljive oskrbe z energijo in stabilnega obratovanja energetskega sistema pri prehodu v ogljično nevtralno gospodarstvo z obsežno rabo OVE. Pri hranilnikih gre za relativno majhne naprave oz. objekte, ki s svojo velikostjo ne vplivajo bistveno na rabo vodnih in priobalnih zemljišč, zato posebno omejevanje pri njihovi postavitvi ni potrebno niti smiselno.

POTENCIALNE LOKACIJE

Pri dovoljevanju plavajočih SE se predlog zakona omejuje zgolj na umetna vodna telesa (tj. na telesa površinske vode, ki so nastala zaradi človekovega posega), kot so (a) umetne ojezeritve nastale zaradi odvzema ali izkoriščanja mineralnih surovin (jezera, nastala zaradi pogrezanja pridobivalnega prostora premogovnika in ojezerene opuščene gramozne jame), (b) vodni zadrževalniki, ki so nastali z zajezitvijo tekočih voda za potrebe hidroelektrarn (tj. akumulacijski bazeni hidroelektrarn) in namakanja, in (c) umetni (grajeni) odvodni in dovodni kanali, zgrajeni za potrebe proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah.

Namen predloga zakona je torej omogočiti postavitve SE na vodnih in priobalnih zemljiščih, ki so degradirana zaradi posledic rudarjenja oziroma človeških posegov za potrebe HE.

Za ta namen so še posebno pomembne tovrstne ojezeritve v Savinjsko Šaleški regiji (predvsem Šoštanjsko oz. Družmirsko jezero), ki je vključena v proces prestrukturiranja premogovnih regij na ravni EU. Premogovne regije imajo dobro razvito elektroenergetsko omrežje, ki je posledica velikih proizvodnih kapacitet, kar omogoča priložnost za pospešitev integracije OVE in znižuje investicijske stroške, kar lahko pomembno prispeva k nadomestitvi trenutne proizvodnje električne energije iz premogovnih elektrarn v teh regijah. Glede na navedeno je smiselno aktivnosti države usmeriti v ohranjanje pomena teh regij za energetske oskrbo.

20. člen (evidentiranje posebne rabe vode)

(1) Za postavitve in obratovanje naprave, ki proizvaja električno energijo z izrabo sončne energije na samem vodnem telesu iz točke a) drugega odstavka prejšnjega člena je potrebno evidentirati posebno rabo vode skladno s predpisi, ki urejajo vode, o posebni rabi vode na podlagi evidentiranja.

(2) Minister, pristojen za vode, dopolni predpis iz petega odstavka 108. člena ZV-1 na način, da kot vrsto evidentirane posebne rabe določi tudi proizvodnjo električne energije z izrabo sončne energije skladno s tem zakonom, pogoje ter podrobnejši način evidentiranja posebne rabe vode za ta namen.

K 20. členu

Pri plavajočih SE gre za »posebno rabo vode« (skladno s 108. členom ZV-1), saj le-ta presega meje splošne rabe.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

Za posebno rabo vode je potrebno: (1) pridobiti vodno pravico (na podlagi vodnega dovoljenja ali koncesije) ali (2) posebno rabo vode evidentirati. Posebna raba vode se lahko izvaja samo na način, za namen in v mejah, za katere je bila pridobljena vodna pravica ali je bila evidentirana v skladu z ZV-1 in jo lahko uporablja samo imetnik vodne pravice oziroma upravičenec do evidentirane posebne rabe vode (vse skladno s 108. členom ZV-1).

Odločitev, da za posebno rabo vode za namen postavitve in obratovanja plavajočih SE zadostuje evidentiranje, izhaja iz relativno majhnega vpliva, ki jih imajo tovrstne naprave na vodna telesa, na katerih so postavljene, saj pri tem:

- a) ne prihaja do nikakršnega odvzema vode (količina vode v vodnem telesu se ne spreminja, kvečjemu se ohranja zaradi manjšega izhlapevanja),*
- b) ne zmanjšuje se pretok,*
- c) ne znižuje se gladina in*
- d) voda se ne obremenjuje s kemikalijami.*

Predpisani primeri posebne rabe vode, za katero je potrebno pridobiti vodno dovoljenje⁶ ali koncesijo⁷ po ZV-1 po intenzivnosti rabe voda oz. obremenjevanja voda bistveno presegajo obremenitve vode, ki jih povzroči postavitve plavajočih SE in tudi s tega stališča bi bilo nesorazmerno oz. neprimerno, če bi se za ta namen zahtevala koncesija ali vodno dovoljenje.

Glede na navedeno je določeno, da se postavitve plavajoče SE šteje za primer, pri katerem gre za posebno rabo vode, za katero ni treba pridobiti vodnega dovoljenja, ker gre zaradi količine odvzema ali načina obremenitve za zanemarljiv vpliv na vodni režim in se lahko izvaja na podlagi evidentiranja, skladno s petim odstavkom 108. člena ZV-1.

Upravičenec do posebne rabe vode mora tako vložiti predlog za evidentiranje posebne rabe vode na pristojnem ministrstvu, ki le-to evidentira v vodni knjigi.

Podrobnejša pravila glede vrste, pogojev, praga in načina evidentiranja posebne rabe vode, ki se lahko izvaja na podlagi evidentiranja so določena v Pravilniku o evidentirani posebni rabi vode (Ur. l. RS, št. 178/20), ki ga bo potrebno ustrezno prilagoditi.

21. člen (postavitve naprav na vodovarstvenih območjih)

(1) Na vodovarstvenem območju je dovoljena postavitve naprav, ki proizvajajo električno energije z izrabo energije sonca in vetra (vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje), katerih postavitve in delovanje ne bi mogla ogroziti količinskega ali kakovostnega stanja vodnega telesa, ki je namenjeno za javno oskrbo s pitno vodo.

(2) Za postavitve naprav iz prejšnjega odstavka veljajo naslednje omejitve glede na notranja območja vodovarstvenih območij, razen v kolikor z veljavnimi uredbami o vodovarstvenih območjih niso določeni milejši pogoji:

⁶ Skladno s 125/1. čl. ZV-1 je vodno dovoljenje je treba pridobiti za neposredno rabo vode za oskrbo s pitno vodo, dejavnost kopališč, namakanje kmetijskih površin, proizvodnjo električne energije v hidroelektrarni z instalirano močjo, manjšo od 10 MW ipd.

⁷ Skladno s 136/1. čl. ZV-1 je koncesijo treba pridobiti za rabo vode za proizvodnjo pijač, potrebe kopališč, ogrevanje in podobno, če se rabi mineralna, termalna ali termomineralna voda, proizvodnjo električne energije v hidroelektrarni z instalirano močjo, enako ali večjo od 10MW in odvzem naplavin, razen če gre za izvajanje javne službe po ZV-1.

1. najožje območje, na katerem se izvaja varovanje z najstrožjim vodovarstvenim režimom: postavitev naprav je prepovedana,
2. ožje območje, na katerem se izvaja varovanje s strogim vodovarstvenim režimom: postavitev naprav je dovoljena, če so v postopku izdaje vodnega soglasja za gradnjo objektov ter izvajanja gradbenih delih preverjeni vplivi na vodni režim in stanje vodnega telesa,
3. širše območje, na katerem se izvaja varovanje z blažjim vodovarstvenim režimom: postavitev naprav je dovoljena pod pogojem, da se izvede analiza tveganja za onesnaženje iz katere izhaja, da je tveganje za onesnaženje vodnega telesa zaradi te gradnje sprejemljivo in da so med izvajanjem gradbenih del zagotovljeni zaščitni ukrepi, s katerimi se preprečijo negativni vplivi na vodni režim in stanje površinskih ter podzemnih voda.

K 21. členu

Z vodovarstvenimi območji in vodovarstvenimi režimi na teh območjih se varuje pitno vodo, ki se uporablja za javno oskrbo prebivalstva ali pa je tej javni oskrbi namenjena v bodoče. Za ta namen vlada z uredbami določi vodovarstvena območja (VVO), v katerih se določajo zlasti meje teh območij, ukrepi, prepovedi in omejitve na tem območju. Z omejevanjem poseganja z gradnjami in omejevanjem dejavnosti na teh območjih zmanjšujemo možnosti za morebitno poslabšanje kakovosti pitne vode, in posredno zagotavljamo zadostno količino vode in njeno zdravstveno ustreznost.

Zaradi različne stopnje varovanja pa se (po veljavnih predpisih) lahko znotraj posameznega VVO oblikujejo tudi notranja območja z različnimi stopnjami varovanja, in sicer:

- *najožje vodovarstveno območje (VVO I) z najstrožjim vodovarstvenim režimom, je območje okoli zajetja. Zaradi naravnih značilnosti tega območja onesnaževala zelo hitro dospejo do zajetja, zato mora biti to območje tako veliko, da se zagotavlja sprejemljivo tveganje za onesnaževanje s patogenimi mikrobiološkimi organizmi in drugimi onesnaževali;*
- *ožje vodovarstveno območje (VVO II) s strožjim vodovarstvenim režimom na katerem mora biti glede na hidrološke razmere in dinamiko vode zagotovljen dovolj dolg zadrževalni čas in dovolj veliko razredčenje onesnaževal ter s tem sprejemljivo tveganje za onesnaženje vode v zajetju z onesnaževali, ki počasi razpadejo in*
- *širše vodovarstveno območje (VVO III) z milejšim vodovarstvenim režimom in zajema celotno napajalno območje zajetja in je namenjeno dolgoročnemu zagotavljanju zdravstvene ustreznosti pitne vode;*

Vodovarstvena območja skupaj pokrivajo kar 16,91 % ozemlja Republike Slovenije⁸, zato je potrebno zagotoviti, da so prepovedi in omejitve na teh območjih smiselne in potrebne (ne prekomerne).

Prepovedi in omejitve na VVO se nanašajo na omejevanje uporabe sredstev, ki bi lahko povzročila onesnaženje pitne vode (npr. prepoved ali omejitev gnojenja z gnojnico in gnojvko, uporabe fitofarmaceutskih sredstev ipd.) ter dejavnosti, ki bi lahko to povzročile (npr. takih pri katerih lahko pride do razlitij oz. izpustov nevarnih snovi). Postavitve (tj. gradnja) in delovanje naprav za proizvodnjo električne energije z izrabo energije sonca (SE) ali vetra (VE) pa na kakovost (zdravstveno ustreznost) ali količino pitne vode praviloma ne more vplivati in tako ne predstavlja tveganja za onesnaženje vodnega telesa, saj te naprave ne vsebujejo onesnaževal

⁸ Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2016–2021, str. 140

oziroma aktivnih snovi, ki bi v primeru iztekanja lahko ogrozile kakovost pitne vode, zanje tudi niso potrebni globoki temelji ali vrtime, ki bi lahko vplivale na stanje podtalnice.

Glede na navedeno ni razloga, da bi se na VVO na splošno prepovedovala postavitve tovrstnih naprav, nenazadnje je tudi v čl. 4/2 Pravilnika o kriterijih za določitev vodovarstvenega območja (Uradni list RS, št. 64/04, 5/06, 58/11 in 15/16, v nadaljevanju: Pravilnik) določeno, da je pri ugotavljanju tveganja za onesnaženje treba upoštevati vrsto posega v okolje ter s tem povezano ustreznost predvidenih tehnologij.

Pravilnik v Prilogi 1 določa posege v okolje, za katere je potrebno v uredbah o določitvi posameznih VVO določiti, ali so dovoljeni, prepovedani ali dovoljeni pod določenimi pogoji. Naprave za proizvodnjo električne energije so v Prilogi 1 Pravilnika omenjene samo na splošno v delu »V. Kompleksni industrijski objekti«, kamor pa SE in VE dejansko ne spadajo. Posledično v uredbah o določitvi posameznih VVO praviloma ni posebnih določb za gradnjo SE in VE (iz izjemo dveh uredb), temveč so te na splošno zajete med »energetske objekte«, za katere je analiza veljavnih uredb glede dopustnosti gradnje pokazala naslednje:

- najožje območje (VVO I): poseg je prepovedan, in

- ožje območje (VVO II) in širše območje (VVO III): gradnja je izjemoma dovoljena pod pogoji »pip«⁹ ali je poseg prepovedan.

Glede na zgoraj navedene značilnosti SE in VE (tj. praviloma ne predstavljajo tveganja za onesnaženje vodnega telesa, saj ne vsebujejo onesnaževal), je treba v predlogu zakona posebej urediti možnost postavitve SE in VE na določenih vodovarstvenih območjih, pri čemer je v predlogu zakona določeno naslednje:

- na najožjem območju (VVO I): postavitve SE in VE ni dovoljena, tako kot določajo veljavni predpisi. Predlog zakona torej ne prinaša sprememb na območjih zajetja oz. blizu zajetja, kjer je dovoljeno samo vzdrževanje objektov in naprav, ki služijo zajetju¹⁰,
- na ožjem območju (VVO II): glede na tehnologijo SE in VE (ki praviloma ne prinaša tveganja za vodne vire) postavitve teh naprav ni primerno prepovedovati niti jih pogojevati s pogojem »pip« (ki je najstrožji izmed treh pogojev), kvečjemu se lahko dovolijo pod pogojem, da so v postopku izdaje vodnega soglasja za gradnjo objektov ter izvajanje gradbenih delih preverjeni vplivi na vodni režim in stanje vodnega telesa (dejansko gre za opis pogoja »pd«¹¹ kot ga določa s Pravilnik). Predlog zakona v tem delu sledi ureditvi v Uredbi o vodovarstvenem območju za vodno telo vodonosnikov Ruš, Vrbanskega platoja, Limbuške dobrave in Dravskega polja (Ur. l. RS, št. 24/07, 32/11, 22/13, 79/15 in 182/20), ki za objekte SE in VE v območju VVO II predpisuje pogoj »pd«;
- širše območje (VVO III): glede na tehnologijo SE in VE (ki praviloma ne prinaša tveganja za vodne vire) postavitve teh naprav ni primerno prepovedovati, obvezna pa je izvedba analize tveganja za onesnaženje iz katere izhaja, da je tveganje za onesnaženje vodnega telesa zaradi te gradnje sprejemljivo in izpolnjevanje zaščitnih pogojev v času gradnje.

Ključni element pri volatilni proizvodnji električne energije iz OVE so hranilniki, ki omogočajo prilagajanje proizvodnje potrebam omrežja, zato je nujno potrebno omogočiti tudi postavitve

⁹ Pogoj »pip« pomeni, da pomeni, da gre za izjemoma dovoljeno gradnjo objektov ter izvajanje gradbenih del, kadar gre za poseg v skladu z DPN ali OPPN in za katerega je izvedena CPVO ter pridobljeno okoljevarstveno soglasje, pri čemer se sprejemljivost vplivov na vodni režim in stanje vodnega telesa ter vplive zaščitnih ukrepov na zmanjšanje tveganja za onesnaženje se na podlagi izsledkov analize tveganja za onesnaženje preverja v postopku izdaje mnenja o PN ali OPPN.

¹⁰ 5. člen Pravilnika o kriterijih za določitev vodovarstvenega območja (Uradni list RS, št. 64/04, 5/06, 58/11 in 15/16)

¹¹ »pd« pomeni dovoljeno, če so v postopku izdaje vodnega soglasja za gradnjo objektov ter izvajanje gradbenih del preverjeni vplivi na vodni režim in stanje vodnega telesa;

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

le-teh. Shranjevanje energije je namreč bistvenega pomena za zagotavljanje zanesljive oskrbe z energijo in stabilnega obratovanja energetskega sistema pri prehodu v ogljično nevtravno gospodarstvo z obsežno rabo OVE. Pri hranilnikih gre za relativno majhne naprave oz. objekte, ki s svojo velikostjo ne vplivajo bistveno na rabo vodnih in priobalnih zemljišč, zato posebno omejevanje pri njihovi postavitvi ni potrebno niti smiselno.

3. SPREMEMBE IN DOPOLNITVE V POVEZAVI Z ZAKONOM O RUDARSTVU

22. člen (vrste naprav in pogoji za postavitve)

(1) Pod pogoji, ki jih določa 93. člen Zakona o rudarstvu (Uradni list RS, št. 14/14, 61/17 – GZ in 54/22; v nadaljnjem besedilu: ZRud-1), je na območju pridobivalnega prostora oziroma preko njega poleg objektov iz prvega odstavka 93. člena ZRud-1 dovoljeno graditi tudi naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje, ki lahko potekajo tudi preko pristopnih zemljišč.

(2) Pod pogoji, ki jih določa drugi odstavek 93. člena ZRud-1, je v delu pridobivalnega prostora dovoljeno izvajanje dejavnosti proizvodnje in prenosa električne energije, proizvedene iz naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije.

(3) Imetnik rudarske pravice za izkoriščanje mora mnenje iz tretjega odstavka 93. člena ZRud-1 podati najkasneje v 1 mesecu od prejema zahteve.

K 22. členu

Evropska komisija je dne 18.05.2022 objavila predlog spremembe Direktive 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, ki med drugim vsebuje dopolnitev veljavne Direktive 2018/2001 z določbo člena 15c, ki v prvi alineji točke (a) prvega odstavka določa, da naj bi države članice pri določanju namenskih območij za obnovljive vire dajale prednost umetnim in grajenim površinam, med katerimi Evropska komisija izpostavlja tudi rudnike.

Določba 22. člena zato dopolnjuje ureditev iz 93. člena Zakona o rudarstvu tako, da neposredno opredeljuje proizvodne naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije in vetrne energije kot objekte, ki jih je dovoljeno graditi na območju rudniškega prostora (prvi odstavek).

Hkrati drugi odstavek 22. člena širi krog dejavnosti, ki jih je dovoljeno opravljati na območju pridobivalnega prostora, in sicer omogoča proizvodnjo električne energije, proizvedene iz naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije.

Tretji odstavek pa določa rok, v katerem se mora odzvati nosilec rudarske pravice v zvezi z vprašanjem najprimernejše lege proizvodne naprave, ki proizvaja električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije.

S tem, ko se predlog sklicuje na 93. člen ZRud-1 pa ostaja v veljavi tudi vse, kar ta določa. Opozoriti pa velja, da se gradnja naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne ali vetrne energije ter z njimi povezano tehnično opremo dovoljuje samo v pridobivalnih prostorih (ne pa na pristopnih zemljiščih), z njimi povezane priključke na omrežje pa se dovoljuje tako v

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

pridobivalnih prostorih oz. preko njih, kot tudi preko pristopnih zemljišč. Rudniški prostor namreč po ZRud-1 zajema pridobivalni prostor in pristopno zemljišče, pri čemer je pristopno zemljišče samo zemljišče, preko katerega je možen pristop do pridobivalnega prostora (povezava med javno cesto in pridobivalnim prostorom) in na kateremu nosilec rudarske pravice izvrši nujno potrebne posege v prostor za izkoriščanje mineralnih surovin.

4. SPREMEMBE IN DOPOLNITVE V POVEZAVI Z ZAKONOM O KMETIJSKIH ZEMLJIŠČIH

23. člen (vrste naprav in pogoji za postavitvev)

(1) Ne glede na prvi odstavek 3.č člena Zakona o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17 in 44/22, v nadaljnjem besedilu: ZKZ) se na območjih kmetijskih zemljišč dopusti tudi postavitvev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije (vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje), pod pogoji in na način, določen s tem zakonom.

(2) Postavitvev naprav iz prejšnjega odstavka je dopustna ob upoštevanju naslednjih pogojev:

- površina kmetijskega zemljišča pod napravo ali ob napravi se po postavitvi in v času delovanja naprave uporablja za kmetijsko dejavnost, pri čemer se za kmetijsko dejavnost štejejo vse kmetijske dejavnosti po predpisih o standardni klasifikaciji dejavnosti,
- naprava je konstruirana na način, da se kakovost in/ali pridelovalni potencial kmetijskega zemljišča ohranja ali izboljša,
- dejanska raba zemljišča ni »trajni travnik«,
- konstrukcija naprave ima točkovne temelje in jo je mogoče odstraniti brez škode za zemljišče,
- konstrukcija naprave omogoča obdelovanje zemljišča s kmetijskimi stroji, orodji in mehanizacijo, ki so potrebni glede na vrsto kulture, ki se na zemljišču prideluje, in
- z namenom ohranjanja čim večje površine rodovitne zemlje, površina zemlje na kateri je zaradi temeljev naprave onemogočena uporaba zemlje za kmetijsko dejavnost, ne sme presegati določenega odstotka celotne površine kmetijskega zemljišča, skladno s pravilnikom iz desetega odstavka tega člena.

(3) Za shranjevanje električne energije, proizvedene v napravah iz tega člena, se lahko na kmetijskem zemljišču postavi tudi naprava za shranjevanje energije, in sicer tako, da ne ovira ali čim manj ovira kmetijsko rabo zemljišča (npr. ob robu kmetijskega zemljišča ali ob obstoječi cestni povezavi).

(4) Po odstranitvi naprav iz tega člena se na kmetijskem zemljišču vzpostavi tako stanje, da je zemljišče še naprej enako primerno za kmetijsko pridelavo kot je bilo pred postavitvijo naprave.

(5) Če se po postavitvi naprave na zemljišču kmetijska dejavnost v skladu s tem členom ne izvaja, kmetijska inšpekcija zahteva odstranitev vseh objektov in posegov v prostor, postavljenih v okviru spremljajoče energetske dejavnosti h kmetijski dejavnosti.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

(6) Če se naprave iz tega člena postavljajo na kmetijskih zemljiščih na katerih se izvajajo ali je predvideno izvajanje melioracij, morajo biti naprave postavljene na način, da ne ovirajo izvedbe melioracij.

(7) Za naprave iz tega člena se ne uporablja 42. člen ZKZ o možnosti odreditve odstranitve objektov, ki ovirajo izvedbo agrarnih operacij.

(8) Ministrstvo, pristojno za energijo, zagotovi izvedbo študije s katero se preučijo možnosti za sočasno proizvodnjo električne energije z izrabo sončne energije in kmetijsko pridelavo za območje Republike Slovenije, ki zajema zlasti naslednje vsebine:

- kakšna gostota fotovoltaičnih panelov v odvisnosti od izbrane tehnologije še omogoča kmetijsko pridelavo brez bistvenega vpliva na hektarski donos,
- kakšna nosilna konstrukcija omogoča neovirano obdelovanje zemljišča s kmetijskimi stroji,
- kako postavitve naprave vpliva na rast in razvoj različnih gojenih kultur in katere so primerne za tovrsten način pridelave,
- kakšna nosilna konstrukcija omogoča ohranjanje čim večje površine rodovitne zemlje, enostavno in hitro odstranitev naprave ter prerazporeditev glede na pridelavo različnih kultur in
- ovrednotenje pozitivnih in negativnih učinkov sočasne kmetijske pridelave in proizvodnje električne energije z izrabo sončne energije ter predlaganje ukrepov za omilitev negativnih učinkov.

(9) Za namen izvedbe študije iz prejšnjega odstavka je postavitve in delovanje naprav iz tega člena in tehnične opreme, potrebne za njihovo delovanje, naprav za shranjevanje energije ter priključkov na omrežje na kmetijskem zemljišču dopustna tudi, če v skladu z zakonom, ki ureja prostor, spremljajoča energetska raba ni načrtovana v prostorskem aktu.

(10) Minister, pristojen za energijo, v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo, predpiše pravila za postavitve in delovanje naprav iz tega člena, ob upoštevanju ugotovitev študije iz osmega odstavka tega člena.

K 23. členu

Dejstvo je, da se potrebe svetovnega prebivalstva eksponentno večajo - večje so tako potrebe po hrani kot potrebe po električni energiji (predvsem iz OVE), tako električna energija kot hrana pa se uvrščata med strateške in nujno potrebne dobrine vsake države.

V prihodnosti bomo morali na enoto površine pridelati bistveno več in različnih končnih produktov, če želimo zadovoljiti vse naraščajoče potrebe, zato moramo omogočiti rabo kmetijskih zemljišč tudi za druge namene, pri čemer je ključnega pomena, da primarni namen kmetijskih zemljišč ostane nespremenjen. V kolikor želimo zadovoljiti vse potrebe je potrebno kmetijsko pridelavo in proizvodnjo električne energije združiti, in sicer na način, da se zagotovijo sinergijski učinki – glavno vodilo je, da proizvodnja hrane zaradi proizvodnje električne energije ne sme biti ogrožena, temveč kvečjemu ravno obratno, proizvodne naprave na OVE morajo prinašati dodano vrednost za kmetijska zemljišča, na katerih so postavljene (proizvodnje električne energije na zemljišču je sekundarnega pomena, dejanska raba se pri tem ne spreminja). Še posebno je za to primerna ti. agro-voltaika (postavitve fotovoltaičnih panelov običajno kot nadkritje kmetijskih zemljišč), ki se v svetu pospešeno razvija: s pravilno

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

zasnovo se namreč tako izboljša (ali vsaj ohrani) pridobivalni potencial in kakovost kmetijskih zemljišč, izkoristek zemlje se poveča.

Agro-voltaika je dejavnost, ki je v tujini v porastu in je skozi leta pokazala številne dokazane pozitivne učinke, kot eno izmed ključnih področij razvoja OVE v prihodnosti jo prepoznava tudi Evropska komisija v akcijskem načrtu RePower EU.

Pri postavitvi ti. Sončnih elektrarn (SE) na kmetijska zemljišča se ne smemo omejevati na »degradirana« zemljišča, saj bi na tak način izpustili priložnosti, ki jih ponuja sočasna pridelava hrane in proizvodnje električne energije. Že sedaj je namreč eden perečih nacionalnih problemov majhna samooskrba s hrano, saj se v kmetijstvu srečujemo s problemom majhne dodane vrednosti in zelo slabo dobičkonosnostjo kljub subvencijam. Pridelovalcem hrane soproizvodnja električne energije skozi sinergijske učinke omogoča dvig dodane vrednosti, kar je ključno za dvig interesa za proizvodnjo hrane in s tem dvig nizkega nivoja samooskrbe s hrano v RS.

Spričo povečevanja števila in intenzivnosti ekstremnih vremenskih pojavov so pozitivni učinki soproizvodnje hrane in električne energije toliko bolj pomembni: delnoosenčenje v času vročinskih valov (ki koristi tako poljščinam kot npr. živini, ki se na teh zemljiščih pase), zmanjšanje učinkov suše, delna zaščita pred točo in močnimi vetrovi, zmanjšanje erozije, zaščita pred pozebo ter možna uporaba nosilcev za montažo protitočnih mrež. Na kmetijskih zemljiščih, ki so (vsaj delno) zaščiteni s SE bo lahko v sušnih in vročih obdobjih pridelek večji. Nenazadnje bo lahko tovrstna dejavnost kmetom omogočala tudi dodaten zaslužek ne glede na to, ali bodo sami investitorji ali bodo na zemljiščih, ki jih obdelujejo, hkrati omogočali postavitev SE drugim investitorjem.

Postavitev SE tako ne bi smela škodljivo vplivati na območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za RS, saj bi morala biti zasnovana tako, da se ne prizadene pridobivalni potencial niti se ne zmanjšuje obseg kmetijskih zemljišč. Skladno z Uredbo o območjih za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za RS (Ur. l. RS, št. 71/16) so namreč za kmetijstvo in pridelavo hrane najbolj optimalna ravninska in rahlo valovita območja, ki so najbolj primerna tudi za postavitev SE, zato je postavitev SE na teh zemljiščih potrebno spodbujati in tako doseči še večji izkoristek zemljišč.

Pogoj za postavitev SE na kmetijska zemljišča pa bo predhodna izvedba študije, na podlagi katere bodo raziskane možnosti za agro-voltaiko na ozemlju RS, ob upoštevanju značilnosti pokrajine in zemlje v RS ter temeljnega izhodišča, tj. da se zaradi agro-voltaike pridobivalni potencial kmetijskih zemljišč ne sme poslabšati, temveč kvečjemu ravno obratno (izkazani morajo biti sinergijski učinki). Na podlagi ugotovitev študije bo sprejet pravilnik, ki bo predpisal podrobnejše pogoje za izvedbo tovrstnih investicij.

Za kmetijska zemljišča na katerih bodo SE tako še naprej veljajo vse relevantne določbe Zakona o kmetijskih zemljiščih (Ur. l. RS, št. 71/11 – UPB, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17 in 44/22, v nadaljnjem besedilu: ZKZ) – npr. tiste, ki določajo, da je kmetijska zemljišča treba uporabljati v skladu z njihovim namenom ter preprečevati njihovo onesnaževanje ali drugačno degradiranje in onesnaževanje ali drugačno zaviranje rasti rastlin (4. člen), da mora uporabnik kmetijskega zemljišča le-tega obdelovati kot dober gospodar, preprečevati njegovo zaraščanje, uporabljati zemljiščem in kraju primerne metode kmetovanja za preprečevanje zbitosti tal, erozije in onesnaženja ter za zagotavljanje trajne rodovitnosti zemljišč (7. člen), obveznosti ravnanja z rodovitno zemljo, odrinjeno pri gradbenih posegih (9. člen) itd..

Konstrukcija naprav bo morala omogočati obdelovanje zemljišča s kmetijskimi stroji, orodji in mehanizacijo, ki so potrebni glede na vrsto kulture, ki se na zemljišču prideluje: to pomeni, da bo pri izvedbi konstrukcije potrebno računati na razmak med posameznimi vrstami

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

konstrukcije, na razmak med moduli, na pravilno izbiro modulov (določene kulture zahtevajo močno osončenost, kar pomeni, da je potrebno izbrati prosojne oz. delno prosojne module, pri čemer so za vzgojo nezahtevnih kultur primerni tudi navadni moduli), na zadostno minimalno višino najnižjega dela konstrukcije.

Če se bodo naprave iz tega člena postavljale na kmetijskih zemljiščih na katerih se izvajajo ali je predvideno izvajanje melioracij (agromelioracije, osuševanje, namakanje), morajo biti naprave postavljene na način, da ne ovirajo izvedbe melioracij.

Ključni element pri volatilni proizvodnji električne energije iz OVE so hranilniki, ki omogočajo prilagajanje proizvodnje potrebam omrežja, zato je nujno potrebno omogočiti tudi postavitev le-teh. Shranjevanje energije je namreč bistvenega pomena za zagotavljanje zanesljive oskrbe z energijo in stabilnega obratovanja energetskega sistema pri prehodu v ogljično nevtralno gospodarstvo z obsežno rabo OVE. Pri hranilnikih gre za relativno majhne naprave oz. objekte, ki s svojo velikostjo ne vplivajo na obseg oz. pridobivalni potencial kmetijskih zemljišč, zato posebno omejevanje pri njihovi postavitvi ni potrebno niti smiselno.

24. člen (območja za omilitvene in izravnalne ukrepe)

Ne glede na določbe četrtega in petega odstavka 3.č člena ZKZ, se na območju trajno varovanih kmetijskih zemljišč izjemoma lahko vzpostavljajo območja za omilitvene in izravnalne ukrepe v skladu z zakonom, ki ureja ohranjanje narave, ki so povezani z obstoječimi ali načrtovanimi prostorskimi ureditvami državnega pomena s področja obnovljivih virov energije, če jih ni mogoče umestiti na druga zemljišča.

K 24. členu

ZKZ v četrtem in petem odstavku 3.č člena določa, da na območjih trajno varovanih kmetijskih zemljišč ni dopustno vzpostavljati območij za omilitvene in izravnalne ukrepe v skladu z zakonom, ki ureja ohranjanje narave, razen za določene infrastrukturne projekte državnega pomena ter za izvedbo agromelioracij na komasacijskih območjih. Z razvojem različnih OVE večjih moči pa bo najverjetneje potrebna vzpostavitev več območij za omilitvene in izravnalne ukrepe po zakonu o ohranjanju narave, zato je potrebno izjemo od splošne prepovedi le-teh na območju trajno varovanih kmetijskih zemljišč omogočiti tudi za vzpostavitev tovrstnih območij za prostorske ureditve državnega pomena s področja OVE, če jih ni mogoče umestiti na druga zemljišča.

25. člen (načrtovanje novih prostorskih ureditev na območjih trajno varovanih kmetijskih zemljišč)

(1) Ne glede na določbe točke c) drugega odstavka 3.e člena ZKZ se lahko na območjih trajno varovanih kmetijskih zemljišč pred iztekom roka iz prvega odstavka 3.d člena ZKZ načrtujejo tudi nove prostorske ureditve državnega pomena s področja energetske infrastrukture za oskrbo z električno energijo, in sicer naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije na kmetijskih zemljiščih z boniteto do vključno 20 točk.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

(2) Na območjih trajno varovanih kmetijskih zemljišč se lahko pred iztekom roka iz prvega odstavka 3.d člena ZKZ načrtujejo tudi nove prostorske ureditve lokalnega pomena s področja oskrbe z električno energijo, in sicer naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne energije na kmetijskih zemljiščih z boniteto do vključno 20 točk.

K 25. členu

ZKZ v 3.e členu določa, da se na območjih trajno varovanih kmetijskih zemljišč pred iztekom 10-letnega roka iz prvega odstavka 3.d člena ZKZ člena praviloma lahko načrtujejo le širitve območij obstoječih prostorskih ureditev državnega pomena. Izjemoma pa se lahko tam načrtujejo tudi točno določene nove tovrstne ureditve, katerim je potrebno – glede na pričakovan razvoj OVE v prihodnosti - dodati tudi nove prostorske ureditve državnega pomena s področja energetske infrastrukture za oskrbo z električno energijo, in sicer za SE na kmetijskih zemljiščih z najslabšo kakovostjo (tj. z boniteto do vključno 20). Smiselno enako je določeno tudi za prostorske ureditve lokalnega pomena (tj, enaka možnost velja tudi za načrtovanje z občinskimi prostorskimi akti).

26. člen

(sprememba namenske rabe manj kakovostnih kmetijskih zemljišč)

Ne glede na določbe prvega in drugega odstavka 3.eb člena ZKZ se na kmetijskih zemljiščih z boniteto do vključno 20 točk dopusti sprememba namenske rabe kmetijskih zemljišč v območje energetske infrastrukture, pri čemer ni treba izvesti ukrepov vzpostavitve nadomestnih kmetijskih zemljišč oziroma izboljšanja pridobivalnega potenciala kmetijskih zemljišč.

K 26. členu

Boniteta zemljišča na podlagi ugotovljenih lastnosti tal, klime, reliefa in posebnih vlivov predstavlja proizvodno sposobnost zemljišča za kmetijsko ali gozdarsko pridelavo. Vodi se v obliki bonitetnih točk (največje možno število točk je 100), pri čemer so zemljišča nižjih bonitet manj primerna za kmetijsko pridelavo. Na takih zemljiščih proizvodni potencial za hrano ne obstaja (oz. je zanemarljiv) zato ni razloga, da se njihova namenska raba ne bi spremenila iz kmetijske v energetske. Glede na navedeno tudi ni razloga, da bi zaradi te spremembe občine zahtevale ukrepe iz drugega odstavka 3.eb člena ZKZ (tj. zagotovitev nadomestnih kmetijskih zemljišč ali izboljšanje pridobivalnega potenciala obstoječih kmetijskih zemljišč), saj zaradi le-te dejansko ni bila zmanjšana površina zemljišč, primernih za pridelavo hrane.

5. SPREMEMBE IN DOPOLNITVE V POVEZAVI Z ZAKONOM O VARSTVU OKOLJA

27. člen (posebnosti postavitve naprav na zaprtih odlagališčih)

Ne glede na določila Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 44/22) se lahko na območju obstoječega zaprtega odlagališča odpadkov načrtujejo in izvajajo posegi, potrebni za postavitve in obratovanje naprav, ki proizvajajo električno energijo z izkoriščanjem sončne

energije, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje, če je te mogoče izvesti tako, da se med njihovo postavitvijo in obratovanjem:

1. ne ogroža stabilnosti odlagališča,
2. ne vpliva na predpisane funkcije, ki jih morata izpolnjevati sistem tesnjenja in sistem odplinjanja odlagališča,
3. zagotavlja izvajanje monitoringa, kot ga zahtevajo predpisi in okoljevarstveno dovoljenje,
4. prepreči onesnaževanje (npr. zaradi sproščanja kadmija ali svinca pri fotovoltaičnih sistemih),
5. temelji le površinsko, pri čemer je treba zagotoviti razdaljo najmanj 100 cm od zgornjega roba drenažnega sloja,
6. vsi infrastrukturni vodi (npr. električni) izvedejo površinsko,
7. zagotovi najmanj 3-metrska razdalja (v radiju) do plinjakov ali merilnih mest za izvajanje obratovalnega monitoringa,
8. ne ovira vzdrževanje površine telesa zaprtega odlagališča (npr. košnja) in
9. zagotovi ustrezna dodatna požarna varnost (npr. zaščita pred strelo, priklop na ozemljitveni sistem itd.).

(2) Če investitor ni hkrati upravljavec odlagališča, na območju katerega se naprava postavlja, mora pred začetkom izvajanja posega z upravljavcem skleniti pisni dogovor, s katerim pridobi pravico do gradnje na in uporabe površin, na katerih bo postavljena naprava.

(3) Poseg iz prvega odstavka tega člena je treba pred začetkom izvajanja prijaviti ministrstvu, pristojnemu za okolje, ki o postavitvi naprav iz prvega odstavka tega člena na območju zaprtega odlagališča vodi posebno evidenco, ki je del registra iz 154. člena zakona, ki ureja varstvo okolja.

(4) Za odlagališča iz prvega odstavka tega člena je potrebno pred začetkom izvedbe posega pridobiti odločbo ministrstva, pristojnega za okolje, o tem, da so izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka tega člena. Odločba iz prejšnjega stavka ni potrebna, če se za poseg v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, izvede postopek presoje vplivov na okolje ali postopek spremembe okoljevarstvenega dovoljenja, v katerem se ugotavlja tudi izpolnjevanje pogojev iz prvega odstavka tega člena.

(5) Postavitev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izkoriščanjem sončne energije, z nazivno električno močjo do vključno 1 MW, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje, je na območju obstoječega zaprtega odlagališča odpadkov dopustna tudi, če v skladu z zakonom, ki ureja prostor, spremljajoča energetska raba ni načrtovana v prostorskem aktu.

(6) Če iz poročil o izvedbi monitoringa, ki se izvaja v skladu s predpisom, ki ureja odlagališča odpadkov, izhaja, da je na odlagališču v zadnjih petih letih prišlo do večjega vpliva na kakovost celotnega teka podzemne ali površinske vode ali do pomembnih sprememb telesa odlagališča, kot jih določa uredba, ki ureja odlagališča odpadkov, ministrstvo zavrne vlogo za izdajo odločbe iz četrtega odstavka tega člena. Če vlagatelj v vlogi izkaže, da odlagališče nima večjega vpliva na podzemne ali površinske vode in da se ta vpliv z postavitvijo naprav ne bo

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

poslabšal, ministrstvo odobri poseg, pri čemer izrek odločbe vsebuje tudi ukrepe za zmanjšanje vpliva odlagališča, ki jih je treba izvesti pred začetkom izvajanja posega.

(7) Če se na podlagi meritev ali pregledov odlagališča, ki jih zagotavlja upravljavec odlagališča ugotovi, da je prišlo do večjega vpliva odlagališča na kakovost celotnega teka podzemne ali površinske vode, nedelovanja sistema odplinjanja ali tesnjenja ali do pomembnih sprememb telesa zaprtega odlagališča, inšpekcija, pristojna za okolje, upravljavcu naprave in odlagališča naloži odstranitev naprav, ki proizvajajo električno energijo z izkoriščanjem sončne energije v obsegu, ki jih je potreben, da se preprečijo nadaljnji večji vplivi na vode, zagotovi stabilnost odlagališča ter njegovo obratovanje v skladu s predpisi.

(8) Izpolnjevanje pogojev iz prvega odstavka tega člena v postopku izdaje odločbe iz četrtega odstavka tega člena se ugotavlja na podlagi pisne izjave projektanta oziroma vodje projektiranja, kot ju določa zakon, ki ureja graditev objektov, da bo z izvedbo projekta zagotovljeno njihovo izpolnjevanje.

(9) Nadzornik oziroma vodja nadzora je dolžan o tem, da so dela izvedena tako, da je z njimi v skladu s projektom zagotovljeno izpolnjevanje pogojev iz prvega odstavka tega člena, podati pisno izjavo.

(10) Projektant in vodja projektiranja, nadzornik in vodja nadzora ter izvajalec in vodja gradnje so za resničnost podanih izjav kazensko in odškodninsko odgovorni.

K 27. členu

V tem členu so drugače kot v Uredbi o odlagališčih odpadkov (Uradni list t. 10/14, 54/15, 36/16, 37/18, 13/21 in 44/22 – ZVO-2) določene možnosti za postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izkoriščanjem sončne energije. V prvem odstavku so predpisani dodatni pogoji, ki morajo biti za postavitve teh naprav izpolnjeni poleg siceršnjih pogojev, ki za zaprto odlagališče veljajo po uredbi o odlagališčih. Postavitve naprav oziroma sončne elektrarne tako ne sme ogrožati stabilnosti odlagališča, vplivati na ali sistem tesnjenja odplinjanja odlagališča in ne sme onemogočiti izvajanja monitoringa; preprečiti pa se mora tudi onesnaževanje ob gradnji. Za to, da bodo ti pogoji res izpolnjeni, sta odgovorna projektant in nadzornik gradnje, ki morata o tem, da načrtovana in izvedena dela izpolnjujejo predpisane zahteve podpisati tudi izrecno izjavo, za strokovnost katere odškodninsko in kazensko odgovarjata. Postavitve naprav in opreme ni mogoča brez ustrezne odločbe ministrstva. Vsekakor pa zakon postavitve naprav, opreme in priključkov ne omogoča na območju tistih odlagališč, katerih obratovalni monitoringi izkazujejo, da je na odlagališču v zadnjih petih letih prišlo do večjega vpliva odlagališča na kakovost celotnega teka podzemne ali površinske vode ali do pomembnih sprememb telesa odlagališča. Še več, v primeru, da (še) po postavitvi naprav, ki proizvajajo električno energijo z izkoriščanjem sončne energije in spremljajoče opreme, pride do večjega vpliva na podzemne in površinske vode, inšpekcija, pristojna za okolje, naloži odstranitev teh naprav in opreme, kolikor jih je potrebno odstraniti za izvedbo ukrepov, s katerimi se preprečijo nadaljnji večji vplivi na vode, ali zagotovi zahtevana stabilnost odlagališča. Hkrati pa zakon postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izkoriščanjem sončne energije, z nazivno električno močjo do vključno 1 MW, ter spremljajoče opreme in priključkov na območju obstoječega zaprtega odlagališča odpadkov dopustna tudi, če v skladu z zakonom, ki ureja prostor, spremljajoča energetska raba ni načrtovana v prostorskem aktu.

6. SPREMEMBE IN DOPOLNITVE V POVEZAVI Z ZAKONOM O GOZDOVIH

28. člen (posebnosti postavitve naprav na gozdnih zemljiščih)

(1) Lokalna skupnost ali država lahko na gozdnih zemljiščih v prostorskem izvedbenem aktu dopusti postavitve naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje. Prejšnji stavek ne velja za gozdni prostor varovalnih gozdov in gozdov s posebnim pomenom, v katerih je izjemno poudarjena raziskovalna ali estetska funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot ali funkcija varovanja kulturne dediščine.

(2) V primeru, da se v prostorskem aktu v skladu s prejšnjim odstavkom na določenem območju dopusti postavitve naprav, opreme in priključkov iz prejšnjega odstavka, se za namene in v obsegu, potrebnem za njihovo postavitve, posek dreves šteje za krčitev gozda, izvede pa se lahko brez posamične izbire dreves za možni posek in brez odločbe o poseku tudi, če ni predviden v gozdno-gospodarskem načrtu, sprejetem na podlagi zakona, ki ureja gozdove.

(3) Za krčitev gozda za namene postavitve naprav, opreme in priključkov iz prejšnjega odstavka na določenem območju gozda je treba pridobiti dovoljenje Zavoda, pristojnega za gozdove, ki ga ta izda, če ugotovi, da je krčitev v skladu s prostorskim aktom, s katerim se ureja območje, na katerem leži gozd oziroma gozdno zemljišče, v dovoljenju pa določi pogoje za izvedbo posega.

(4) O izvedeni krčitvi gozda iz prejšnjega odstavka lastnik zemljišča v roku 30 dni po izvedeni krčitvi obvesti Zavod za gozdove Republike Slovenije, ki je o tovrstnih krčitvah dolžan voditi posebno evidenco.

(5) Prvi in drugi odstavek tega člena ne posegata v predpise, ki urejajo ohranjanje narave.

K 28. členu

V predlaganem členu se državno in občinsko prostorsko načrtovanje naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije ter s temi napravami povezane opreme in priključkov, dopušča tudi na gozdnih zemljiščih, kolikor ne gre za gozdni prostor varovalnih gozdov in gozdov s posebnim pomenom, v katerih je izjemno poudarjena raziskovalna ali estetska funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot ali funkcija varovanja kulturne dediščine. Določeno je, da se za namene in v obsegu, potrebnem za postavitve teh naprav, posek dreves šteje za krčitev gozda, izvede pa se lahko brez posamične izbire dreves za možni posek in brez odločbe o poseku tudi, če ni predviden v gozdno-gospodarskem načrtu, sprejetem na podlagi Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16). Je pa pred izvedbo tovrstnega posega treba pridobiti dovoljenje Zavoda za gozdove, ki ga ta izda, če ugotovi, da je krčitev v skladu s prostorskim aktom, s katerim se ureja območje, na katerem leži gozd oziroma gozdno zemljišče, v dovoljenju pa določi pogoje za izvedbo posega. O izvedenih krčitvah gozda mora lastnik zemljišča obvestiti Zavod za gozdove, ki je o tovrstnih krčitvah dolžan voditi posebno evidenco.

V. PRIKLJUČITEV NA ELEKTROENERGETSKI SISTEM

29. člen (vročanje v postopkih pridobitve soglasja za priključitev)

Ne glede na deveti odstavek 139. člena Zakona o oskrbi z električno energijo (Uradni list RS, št. 172/21) se v postopkih pridobitve soglasja za priključitev za naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije, vroča z navadno vročitvijo z vložitvijo v hišni predalčnik, poštni predal ali v elektronski predal naslovnika. Na ovojnici ali na dokumentu, ki se vroča, se označi dan odpreme in dan vročitve. Vročitev velja za opravljeno peti dan od dneva odpreme. Za elektronski predal se šteje elektronski naslov, ki je naveden v vlogi, ali elektronski naslov, s katerega je bila poslana vloga, ne glede na to, ali ustreza varnostnim in tehničnim zahtevam, ki jih mora izpolnjevati varni elektronski predal po 86. in 86.a členu Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb). Vročitev v elektronski predal se opravi, če je stranka s takšnim načinom vročanja soglašala.

K 29. členu

Zakon o oskrbi z električno energijo (Uradni list RS, št. 172/21) v devetem odstavku 139. člena določa, da o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev odloča po javnem pooblastilu elektrooperater z odločbo v upravnem postopku, kar pomeni, da se vodi postopek po Zakonu o splošnem upravnem postopku (Ur. l. RS, št. 24-06 – UPB, s sprem., v nadaljevanju: ZUP). To organu in strankam prinaša predvidljivost in pravno varnost, vendar pa postopke tudi (včasih po nepotrebem) podaljšuje. Zato je potrebno najti možnost za pospešitev le-teh, pri čemer je v predlogu zakona uporabljen enak pristop kot že velja za priključitev naprav za samooskrbo katere priključna moč ne presega 50 kW¹², saj ni razloga, da ne bi enako veljalo tudi za večje naprave.

Namen člena je vročanje urediti drugače kot v ZUP, tj. poenostaviti način vročanja v postopku izdaje soglasja za priključitev za naprave, ki proizvajajo električno energijo z izrabo sončne in vetrne energije na način, da je vročanje omogočeno tudi po navadni fizični ali elektronski pošti. S členom se uvaja navadna vročitev, tudi z vročanjem v elektronski predal, ne glede na to, ali ustreza varnostnim in tehničnim zahtevam kot je to določeno v ZUP, vročitev pa velja za opravljeno peti dan od dneva odpreme.

Zaradi poenostavitve in pospešitve postopkov se v zakonodaji vročanje v »navadni« elektronski predal (ki ni varni) vse pogosteje dovoljuje. Tak način vročanja namreč ustreza trenutnim družbenim in tehnološkim razmeram, v katerih velika večina prebivalcev dnevno uporablja tovrstne poštno predale, ki so v vsakodnevem življenju postali praktično nepogrešljivi. Le-ti so praviloma brezplačno dostopni vsem, za njihovo odprtje niso potrebni administrativni postopki in so večinoma zelo zanesljivi glede varnosti in prenosa e-pošilk, tako da se naslovníku omogoči seznanitev z dokumentom, ki se vroča.

Predlog zakona ne vsebuje prehodne določbe, da se upravni postopki v zadevah s področja tega zakona, ki so se začeli pred uveljavitvijo tega zakona, dokončajo po dosedanjih predpisih. To pomeni, da se ta člen predloga zakona uporablja tudi za postopke, ki so ob uveljavitvi

¹² Glej drugi odstavek 42. člena Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 121/21 in 189/21)

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

predloga zakona že v teku, če bodo izpolnjeni predpisani pogoji za tovrsten način vročanja (tj. soglasje stranke).

VI. INŠPEKCIJSKE IN KAZENSKE DOLOČBE

30. člen (prekršek zaradi neupoštevanja obveznosti odstranitve naprave)

(1) Z globo od 2.000 do 15.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki ne odstrani naprave v skladu s petim odstavkom 17. člena tega zakona.

(2) Z globo od 1.000 eurov do 3.000 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika ali odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.

(3) Z globo od 600 eurov do 1.200 eurov se kaznuje posameznik, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

K 30. členu

Ta člen določa prekršek zaradi neupoštevanja obveznosti odstranitve naprave v primerih in rokih iz petega odstavka 17. člena tega zakona.

31. člen (inšpekcijska določba s področja voda)

(1) Po priključitvi naprave iz 19. in 21. člena tega zakona operater sistema, na katerega je naprava priključena, to sporoči inšpekciji, pristojni za vode v skladu z ZV-1, in inšpekciji, pristojni za nadzor gradnje v skladu z zakonom, ki ureja graditev.

(2) Poleg pooblastil, ki jih ima inšpektor, pristojen za vode, skladno s 175. členom ZV-1 ima tudi pooblastilo nadzirati izpolnjevanje pogojev iz 19. in 21. člena tega zakona in pristojnost izreči ustrezne ukrepe, če pogoji iz 19. in 21. člena tega zakona niso izpolnjeni.

(3) Poleg pooblastil, ki jih ima inšpektor, pristojen za nadzor gradnje, skladno za zakonom, ki ureja graditev, ima tudi pooblastilo nadzirati izpolnjevanje pogojev iz 19. in 21. člena tega zakona in pristojnost izreči ustrezne ukrepe, če ti pogoji niso izpolnjeni. V primeru neizpolnjevanja pogojev iz 19. in 21. člena tega zakona, inšpektor v skladu s svojimi pristojnostmi naloži izvedbo primernih ukrepov, v skrajnem primeru odstranitev naprave.

K 31. členu

Ta člen ureja dolžnost obvestila elektrooperaterjev ter pooblastila inšpektorjev v primerih neupoštevanja določb 19. in 21. člena tega zakona.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

32. člen (prekrški zaradi neupoštevanja določb o postavitvi naprav na vodnih in priobalnih zemljiščih ter vodovarstvenih območjih)

- (1) Z globo od 4.000 eurov do 125.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, ki ne upošteva določb 19. in 21. člena tega zakona.
- (2) Z globo od 2.000 eurov do 4.000 eurov se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.
- (3) Z globo od 600 eurov do 2.000 eurov se kaznuje za prekršek iz prvega odstavka tega člena tudi odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika ali odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.
- (4) Z globo od 400 eurov do 1.200 eurov se kaznuje posameznik, če stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.
- (5) Pristojni inšpektor in vodovarstveni nadzornik smeta v okviru pristojnosti za nadzor nad izvrševanjem določb tega zakona zaseči predmete, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za prekršek ali so z njim nastali. Z zaseženimi predmeti se ravna skladno z določbami zakona, ki ureja prekrške.

K 32. členu

Ta člen določa prekrške zaradi neupoštevanja določb 19. in 21. člena tega zakona. Višina glob je enaka kot v 181. členu ZV-1.

33. člen (inšpekcijska določba s področja kmetijskih zemljišč)

- (1) Po priključitvi naprave iz 23. člena tega zakona operater sistema, na katerega je naprava priključena, to sporoči kmetijski inšpekciji in inšpekciji, pristojni za nadzor gradnje v skladu z zakonom, ki ureja graditev.
- (2) Poleg pooblastil, ki jih ima kmetijski inšpektor skladno s 107. členom ZKZ ima tudi pooblastilo nadzirati izpolnjevanje pogojev iz 23. člena tega zakona in pristojnost izreči ustrezne ukrepe, če pogoji iz 23. člena tega zakona niso izpolnjeni.
- (3) Poleg pooblastil, ki jih ima gradbeni inšpektor skladno z zakonom, ki ureja graditev, ima tudi pooblastilo nadzirati izpolnjevanje pogojev iz 23. člena tega zakona in pristojnost izreči ustrezne ukrepe, če pogoji iz 23. člena tega zakona niso izpolnjeni. V primeru neizpolnjevanja pogojev iz tega člena, inšpektor v skladu s svojimi pristojnostmi in pristojnostmi naloži izvedbo primernih ukrepov, v skrajnem primeru odstranitev naprave

K 33. členu

Ta člen ureja dolžnost obvestila elektrooperaterjev ter pooblastila inšpektorjev v primerih neupoštevanja določb 23. člena tega zakona.

(predlog za javno obravnavo, september 2022)

34. člen (prekrški zaradi neupoštevanja določb o postavitvi naprav na kmetijskih zemljiščih)

(1) Z globo od 5.000 do 100.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, ki stori prekršek, če ne upošteva določb 23. člena tega zakona.

(2) Z globo od 10.000 do 200.000 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje pravna oseba, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, šteje za srednjo ali veliko gospodarsko družbo.

(3) Z globo od 2.000 do 50.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.

(4) Z globo od 500 do 5.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika.

(5) Z globo od 500 do 5.000 eurov se za prekršek kaznuje posameznik, če stori katero od dejanj iz prvega odstavka tega člena.

K 34. členu

Ta člen določa prekršek zaradi neupoštevanja obveznosti odstranitve naprave v primerih zaradi neizpolnjevanja pogojev 34. člena tega zakona. Višina glob je enaka kot v 108. členu ZKZ.

35. člen (možnost izrekanja višje globe v hitrem postopku)

Za prekrške iz tega zakona se sme v hitrem postopku izreči globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom.

K 35. členu

Skladno s tretjim odstavkom 52. člena Zakona o prekrških (Ur. l. RS, št. 29/11 – UPB, s sprem.), predlog zakona določa, da se za prekrške iz tega zakona sme v hitrem postopku izreči globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom.